Posamezni izvod 40 grošev, mesečna naročina 2 šilinga

V. b. b.

SLOVENSKI vestnik

GLASILO SLOVENSKE KOROŠKE

GOSPODARSKA IZOBRAZBA JE POGOJ ZA NAPREDEK ZADRUŽNIŠTVA.

LETNIK VII. CELOVEC, SOBOTA, 12. I. 1952 ŠTEV. 3 (463)

Kako si deželna vlada zamišlja enakopravnost

Meseca oktobra lanskega leta so Demokratična fronta delovnega ljudstva, Slovenska kmečka zveza ter posamezni koroški Slovenci kot funkcionarji in člani teh organizacij naslovili na koroško deželno vlado podrobno utemeljene vloge, v katerih so zahtevali spremembo tistih določil v zakonu o kmetijski zbornici, ki v nasprotju z določili avstrijske zvezne in koroške deželne ustave ne upoštevajo narodnostnih pravic koroških Slovencev. Na temelju predlaganih sprememb

naj bi dobila tudi Zveza slovenskih zadrug svojega zastopnika v kmetijski zbornici kakor ga ima nemška deželna zveza kmetijskih zadrug,

naj bi določbe o nemščini kot poslovnem jeziku v ustanovah kmetijske zbornice upoštevale tudi zakonito priznane jezikovne pravice Slovencev in

naj bi se tudi na našem ozemlju zopet ustanovile okrajne kmečke zbornice enako kakor v nemškem delu dežele po sodnih okrajih, ker sedanja združitev dvojezičnih okrajev z nemškimi omogoča preglasovanje, kar nasprotuje duhu in zakonitim določbam narodnostne enakopravnosti.

Na omenjene vloge je koroška deželna vlada te dni odgovorila odklonilno. V svojem dolgoveznem odgovoru skuša deželna vlada dopovedati, da zadostuje ,če ima samo nemška zadružna zveza zastopnika v kmetijski zbornici in trdi, da s tem ni omogočeno enostransko zastopanje zadružnih koristi, „ker imata vendar nemška in slovenska zadružna zveza iste cilje", ter nadaljuje: „Ker se krajevno delovno območje nemške zadružne zveze razteza na vso deželo, torej tudi na jezikovno mešano ozemlje, in ker njen gospodarski pomen za kmetijstvo jezikovno mešanega ozemlja presega pomen zadrug, ki so vključene v slovensko zadružno zvezo, je bilo samo ob sebi umevno, da je dobila nemška zadružna zveza svojega zastopnika." Ko nato navaja, da ima nemška zadružna zveza včlanjenih 237 zadrug s 47.164 člani, dočim oskrbuje slovenska zadružna zveza le 48 zadrug s 5.557 člani, zaključuje deželna vlada: „Torej je izven vsakega dvoma, da je z zastopstvom nemške zadružne zveze v kmetijski zbornici dano tudi zadostno zastopstvo idejnih interesov slovenskih zadrug."

Čudimo se, da deželna vlada ne navaja še tega, da Zveza slovenskih zadrug že zaradi tega ne more imeti svojega zastopnika v kmetijski zbornici, ker ne dobiva kreditov in subvencij iz avstrijskih javnih sredstev in Marshallovih fondov in ker je bila pri nabavi blaga in kontingentov dosledno in načrtno zapostavljena.

S svojim dokazovanjem deželna vlada samo potrjuje, da so jo vodili tudi tokrat zelo nedemokratični nagibi. Dajati nekomu prednosti zato, ker je gospodarsko in številčno močnejši, številčno in gospodarsko šibkejšega pa prikrajševati, to je vendar tisto, proti čemur se koroški Slovenci borimo že desetletja. Zato je stališče, kakor ga je v tem vprašanju zavzela deželna vlada, samo nov dokaz, da za interese našega gospodarsko izkoriščanega in nacionalno zapostavljenega ljudstva nima razumevanja. Trditev, da itak nemška zadružna zveza zastopa „idejne interese" slovenskih zadrug, pa je očitno roganje v obraz vsem slovenskim zadružnikom. Deželna vlada si ne bi mogla izmisliti bolj neokusnega in perfidnega izgovora. Pred desetimi leti je namreč nemška zadružna zveza zastopala idejne interese slovenskih zadrug celo tako temeljito in širokogrudno, da se morajo Zveza slovenskih zadrug in njene članice še danes na procesih boriti za popravo škode, ki je pri tej „veliki ljubezni" nastala.

Glede pritožbe zaradi nemščine kot edinega uradnega jezika v ustanovah kmetijske zbornice, deželna vlada v svojem odgovoru kratkomalo zanika, da bi bili z obstoječimi določbami Slovenci prikrajšani v svobodnem uporabljanju svojega jezika v privatnem in poslovnem občevanju. Kako pa to v vsakdanjem življenju v resnici izgleda, ko se morajo slovenski kmečki ljudje prisiljeno mučiti z nemščino, če nočejo, da bi jih gospodje v zbornicah ne nahrulili že pri vratih, je znano dovolj, samo da tega merodajni nočejo priznati, še manj pa popraviti.

Deželna vlada navaja, da je tudi prejšnji zakon o kmetijski zbornici poznal samo nemščino kot poslovni jezik. Krivica iz preteklosti naj torej ostane tudi v bodoče nespremenjena, včerajšnja brezpravnost naj ostane v veljavi tudi še danes in jutri in večno, tako nekako si deželna vlada predstavlja pravico, demokracijo in enakopravnost obeh narodov v deželi.

Tudi za zahtevo po zopetni vspostavitvi okrajnih kmetijskih zbornic po sodnih okrajih je deželna vlada ostala gluha z izgovorom, da bi bilo to negospodarsko in da sedanja ureditev itak zadošča za zastopstvo predelov, ki so naseljeni s Slovenci. V očeh deželne vlade ni negospodarsko, da imajo nemški sodni okraji svoje okrajne kmetijske zbornice, to je ne gospodarsko samo v sodnih okrajih, kjer prebivajo Slovenci, ki bi mogli priti pri pravičnejši ureditvi bolj do veljave in odločilnejše besede v gospodarski politiki. To pa seveda deželni vladi ne gre v račun. Zato skuša na učen način dopovedati Slovencem, da bi bilo negospodarsko, če bi svoje gospodarstvo upravljali sami, ko pa so vendar razni Maierhoferji, Glantschnigi, Jureji Winklerji in drugi „primerno šolani strokovnjaki", za to najbolj poklicani. Slovenci — diese windischen Trotteln — so vendar za kaj takega preveč zabiti ... tako nekako izzveni jalovo dokazovanje ,da v slovenskih sodnih okrajih zbornice niso potrebne in da bi bile naravnost negospodarske.

Ob koncu svojih nestvarnih dokazovanj in izmotavanj, s katerimi samo dokazuje, da ji je tuja tudi najmanjša trohica dobre volje, kadar bi bilo potrebno ugoditi sicer skromnim, a upravičenim zahtevam slovenskega ljudstva, se deželna vlada zadovoljuje s ceneno, stokrat ponovljeno trditvijo, da Slovenci nismo zapostavljeni.

Značilno je, da koroška deželna vlada svojega odklonilnega odgovora ni dala v obliki odloka, kakor to predpisuje splošni upravni zakon, temveč v obliki navadnega razmnoženega pisma. Očividno je hotela s tem vlagateljem predloga za spremembo zakona o kmetijski zbornici onemogočiti, da bi vložili priziv na višjo instanco. Če je tako računala, se je uračunala, kajti koroški Slovenci bomo v tem primeru in vselej v bodoče, kadar nam bodo oblasti mimo vseh ustavnih določil kratile zakonite pravice, iskali in našli poti do vseh višjih in najvišjih avstrijskih in mednarodnih instanc ter terjali jasne odločitve v smislu ustavnih določil, ki govore o enakih dolžnostih pa tudi o enakih pravicah vseh državljanov.

Vlade na slabih nogah

Samo tri dni zatem, ko je spet enkrat doživela polom francoska vlada, je bila prisiljena odstopiti tudi vlada v Bruslju. Ministrski predsednik Pholien je po več obširnih konferencah s svojim ministrskim svetom in z ostalimi voditelji svoje krščansko socialne stranke ter po triurnem razgovoru s kraljem Bavdoinom preteklo sredo podal ostavko. Vzrok temu odstopu pa ni bila, kakor sicer, nezaupnica v parlamentu vsled nastale premoči političnih nasprotnikov, ampak ostra kritika belgijskih krščanskih sindikatov, torej delovnih slojev lastne stranke ministrskega predsednika. Nastopili so proti njegovi gospodarski politiki, ki je že več mesecev bila samo v korist profitov belgijskih bogatašev in v isti meri seveda v škodo delovnim slojem, tako da je postala polagoma neznosna celo za lastne strankine pristaše. Politični opazovalci v Bruslju pa tej vladni krizi ne prisojajo nobenega posebnega pomena, ker obstoja mnenje, da gre pri Pholienovi ostavki samo za nebistvene osebne spremembe ter da bo kot doslej, spet izključno krščansko socialna stranka sestavila novo vlado.

*

Med tem se v Parizu nadaljujejo prizadevanja, da bi tudi tam čim prej sestavili novo vlado, pa čeprav je splošno mnenje v političnih krogih, da sedanja vladna kriza „ne bo kratka". Prezident francoske republike Vincent Auriol se je razgovarjal skoraj z vsemi bivšimi ministrskimi predsedniki ter s predstavniki in voditelji parlamentarnih strank. Po teh razgovorih je v torek zvečer kot prvega, naj sestavi novo vlado, pozval socialista Pineau-ja, ki mu je pa že opoldne naslednega dne vrnil pooblastilo, ker v svojih prizadevanjih ni imel uspeha. Da bi napravili poskus sestaviti novo vlado sta nato že kar od početka odklonili šef gaulistične frakcije Soustelle in bivši ministrski predsednik Paul Reynaud od neodvisne republikanske stranke. Šele Georges Bidault (MRP) je ob poveritvi, naj sestavi vlado, izjavil, da hoče „poskusiti svojo srečo".

ZDA pred volitvami

Leto 1952 pomeni za Združene države Amerike volitev, ker bodo poleg volitve predsednika za štiri leta popolnoma obnovili tudi predstavniško zbornico za dve leti in tretjino senata (32 sedežev) za šest let. Seveda bo pri tem najvažnejša volitev novega prezidenta, to je Trumanovega naslednika, ki bo v naslednjih štirih letih vodil ameriško politiko. In gotovo bo prišlo letos na tem položaju do nekakšne več ali manj pomembne spremembe, posebno še zaradi tega, ker se že širijo govorice, ki sicer še niso potrjene, po katerih je Truman baje sklenil, da ne bo več kandidiral pri volitvah v novembru.

Da bo na tem le nekaj resnice, kaže dejstvo, da je predsednik narodnega odbora demokratične stranke Mac Kinney zahteval, naj se Trumanovo ime črta s sezna na kandidatov demokratične stranke za predhodne volitve v državi Minnesoti.

V zvezi z volitvami smo že v zadnji številki pisali, kako si prizadeva republikanska tsranka, da bi na njeni listi kandidiral general Eisenhower, ki pa se očitno še sam ni mogel dokončno odločiti za eno izmed namenjenih mu poti, vojaško ali politično. Kljub temu pa v ameriškem vojnem ministrstvu že precej živahno diskutirajo vprašanje nadomestitve generala Eisenhowerja kot poveljnika atlantskih sil. Za zaprtimi vrati izdelujejo seznam generalov, izmed katerih bi v primeru potrebe eden ali drugi prevzel visoko funkcijo.

Največ izgledov na visoki položaj pripisujejo generalu Bradleyu, šefu generalnega štaba ameriških oboroženih sil. Za njim je Alfred Greunther, sedanji poveljnik Eisenhowerjevega glavnega stana. Prav tako omenjajo tudi generala Ridgwaya, vrhovnega poveljnika oboroženih sil Združenih narodov na Koreji. Na seznamu je baje tudi nekdanji ameriški visoki komisar v Avstriji general Mark Clark, ki trenutno poveljuje ameriškim suhozemskim četam in je bil medtem imenovan za poslanika v Vatikanu.

Pičli odmevi „velikega" srečanja v Washingtonu

Churchillova pot k Trumanu nič več, kot samo izpolnjena predvolilna obljuba

Ko je britanski premier Winston Churchill prispel zadnjo soboto v New York, je na neki tiskovni konferenci izjavil novinarjem, naj od njegovih razgovorov s predsednikom Trumanom ne pričakujejo senzacionalnih rezultatov, ker je namen njegovega obiska predvsem le v tem, da bi se ustvarilo med vladama obeh držav vzdušje medsebojnega razumevanja za obojestranske težave. Tako je vsem, ki so pričakovali Bog ve kaj od njegovega obiska v Washingtonu, pobil pretirana upanja. In dejansko je tej konferenci med vsem njenim potekom manjkal sicer običajni svit „velikih" srečanj svetovnih politikov.

Oficielni razgovori med Churchillom in Trumanom, ki sta se jih udeležila tudi zunanja ministra Eden in Acheson ter druge politične in deloma tudi vojaške osebnosti, so se začeli pretekli ponedeljek. V ničemer ti razgovori niso bili izrednega pomena in važnosti, ki bi presegala vsakdanjost političnega dogajanja v svetu. Šlo je predvsem za to, da se vskladijo gledanja ZDA in Velike Britanije na vrsto problemov, ki predstavljajo danes še nekoliko sporna vprašanja med obema državama in v zvezi s katerimi gredo politična mnenja ter interesi Trumanove in Churchillove vlade narazen.

Prvi dan sta bila glavna predmeta razgovorov vloga zapadne Nemčije, ki jo naj le-ta igra v zapadno evropskem obrambenem načrtu ter vprašanje končne ustanovitve Evropske armade. Pri splošnem razmotrivanju o stanju organizacije Atlantskega pakta se baje niso mogli zediniti oziroma niso prišli do skupnega ameriško-britanskega sklepa. Na vprašanja novinarjev so tozadevne izjave (med drugimi enkrat tudi Edenova) izpovedale vedno le, da razgovori „zadovoljivo napredujejo". Sicer pa se vsa poročila o poteku konference in dejanskih predmetih ter uspehih posameznih sej naslanjajo le na pičle „slučajne informacije", na „mnenja političnih opazovalcev", na „trditve obveščenih krogov" i. t. d., ker hočejo šele pozneje v obširnem poročilu seznaniti svet z dejanskimi rezultati in uspehi Washingtonskih razgovorov.

Drugi dan konference sta se Churchill in Truman razgovarjala, še naprej o vojaških vprašanjih ter sta na splošno proučila vprašanja Daljnega in Srednjega vzhoda, pri čemer je poglavitni problem priznanje oziroma nepriznanje Pekinške vlade. Po mnenju Washing-

(Nadaljevanje na 2. strani)

Zveza slovenskih zadrug

podaja obračun o svojem delovanju

(Nadaljevanje in konec)

BLAGOVNO ZADRUŽNIŠTVO

Spoznanje, da zbiranje denarjev samo, brez njihove nadaljnje usmeritve in uporabe v korist naših vasi, nima pravega pomena, je že svojčas rodilo spoznanje potrebnosti kmečkih blagovnih zadrug. Ponosni smo lahko, da so to misel naši slovenski zadružniki na Koroškem že želo zgodaj sprožili. Prav posebno pa nas veseli, da imamo tudi še danes v svoji sredi očeta prve kmečke blagovne zadruge na Koroškem, našega g. prelata msgr. Podgorca, ki je že 13. II. 1899 ustanovil prvo koroško blagovno zadrugo v Sinči vesi.

Prva in druga svetovna vojna z njihovimi, za nas koroške Slovence dvakrat usodnimi posledicami pa sta obetajoči začetek domala popolnoma uničili. Zato je bilo tudi na tem področju treba začeti znova! Ta obnova je bila še posebno težavna: Manjkali so v začetku pravni, gmotni in personalni predpogoji. Ni čudno, da je prišlo do neuspehov, pojavov mladostega znaletavanja in prekoračevanja realnih možnosti v danih pogojih. K vsemu temu se je pridružilo še očitno in nekajkrat grobo nasprotovanje oblasti, ki mu mlada blagovna panoga brez močne zaslombe v organiziranem centru Zveze ni mogla biti kos. Predno pa bi nastala večja nesreča, je prevzela Zveza vodstvo blagovnih poslovalnic neposredno v svoje roke in takoj pričela s smotrno preureditvijo in preusmeritvijo njihove organizacije in poslovanja. Prvi ukrep je bila dalekosežna decentralizacija: Posamezne poslovalnice so se spremenile v popolnoma samostojne Kmečke gospodarske zadruge; na ta način je pri naročilih, upravljanju in gospodarjenju na mesto bolj ali manj zanesljive odločitve oddaljene, nekmečke pisarne stopila odgovorna preudarnost izkušenih kmetov in gospodarjev, ki brez dvoma največkrat mnogo bolje poznajo svoje potrebe, možnosti in tejave! To se je takoj močno poznalo pri posameznih blagovnih zadrugah. „Stacune" z vso mogočo šaro so se kaj kmalu spremenile v skladišča najosnovnejših in najvažnejših potrebščin za dvig kmečke produkcije. Šele v tem trenutku je bilo možno in potrebno osnovanje lastne blagovne centrale v Zvezi, ki jo je Zveza uresničila v skladu s svojimi pravili, ki so že od njene ustanovitve leta 1921 vsebovala blagovno poslovanje.

Za uspešno utrditev svojega blagovnega oddelka si je nato Zveza priborila članstvo pri WÖV-Blagovni centrali avstrijskih zvez na Dunaju. To je Zveza dosegla na zahtevo svojega zastopnika na občnem zboru Splošne zadružne zveze Avstrije v poletju 1949 v Linzu. Tako smo z velikimi upi, pa tudi pomisleki in bojaznijo naročili prve vagonske pošiljke kmetijskega blaga. Prvi vagon na naslov Zveze je dospel 10. marca 1949 v Sinčo ves.

Nato je sledilo koraku organizacije vsakokrat tudi razširjenje blagovnega poslovanja in se je slednje razvijalo takole: Danes imamo v vrstah Zveze 12 blagovnih zadrug in 5 Hranilnic z blagovnim poslovanjem večjega obsega, medtem ko se po potrebi lahko bavijo z blagovnimi posli tudi vse ostale Hranilnice in posojilnice. Pregled blagovnega poslovanja pri najvažnejših vrstah blaga pa da tole sliko:

dobavili smo leta	1949	1950	1951
		vagonov	
umetnih gnojil	23	27	47
raznih krmilnih žit	26	50	67
ribje moke, tropin itd.	2	4	8
cementa	2	10	36

Samo naročila preko Blagovne centrale na Dunaju so se zvišala v teh letih od 1949 : 27.000 šilingov na šil. 800.000 (1950) in šil. 1,7 milijona doslej v letu 1951.

Posebno lep je bil tudi uspeh pri posredovanju strojev, ki se je uveljavil kljub močni konkurenci in dosega danes že lep del vsega blagovnega poslovanja. Celotni blagovni promet Zveze presega leta 1951 šil. 2,5 milijona.

Ravno na podlagi izkušenj pri specializaciji prodaje strojev smo spoznali prednost podrobne obdelave posameznih blagovnih področij, ki jo bomo v bodoče še bolj upoštevali. Kajti zavedati se moramo, da te navedene številke nikakor ne predstavljajo še viška, ki je dosegljiv. Baš nasprotno so to prvi začetki samostojnega gospodarjenja naših kmetov in je naša zadružna organizacija le prečesto istočasno zadružni posrednik in tudi glasnik naprednejšega kmetovanja, saj smo v mnoge naše vasi prvič pripeljali večje količine umetnih gnojil, strojev itd.!

ŽIVINOREJSKE ZADRUGE

Poročilo o nekaterih lepih uspehih naše zadružne organizacije ne bi bilo popolno, če ne bi omenili tudi vsaj v nekaj besedah prve korake napredovanja pri Živinorejskih zadrugah. Predvsem v Libučah in v Št. Janžu se polagoma spet utrjuje zavest o važnosti povzdiga naše živinoreje in smo upanja, da se bodo novi odbori v celoti zavzeli za nadaljnji razvoj in uspevanje svojih zadrug.

UREDITEV POSESTNIH RAZMER

Zelo važno delo Zveze je bila tudi ureditev posestnih razmer pri posameznih članicah. Treba je bilo nanovo urediti zemljiške knjige, najemninske in zakupne pogodbe, zavarovanja, razmejitve s sosedi itd. Nekatere zadruge žal pri teh ureditvah še daleč zaostajajo za zahtevami Zveze in se premalo zavedajo, da morajo zadružna zemljišča in poslopja služiti v prvi vrsti za neposredne zadružne namene. Polagoma pa tudi to spoznanje pri zadnjih odborih prodira in upamo, da bodo naša zadružna zemljišča kmalu v celoti upravljana po tem načelu.

Zadružna prosveta in delo v centrali

V našem položaju seveda nikakor nismo smeli zanemarjati zadružne in splošno gospodarske prosvete: Imeli smo tri daljše zadružne tečaje, štiri enodnevna zborovanja posojilničarjev, tri okrajna zborovanja vseh zadrug, več predavanj ter referate na skoraj vseh občnih zborih zadrug. Posluževali smo se tudi časopisov, v katerih smo objavljali članke zadružnega in splošno gospodarskega pomena. Pač pa smo storili v tem pravcu vse premalo, ker **je gospodarska izobrazba predpogoj in podlaga za vsak napredek zadružništva!** Zato smo vsaj za poslovodje uvedli obvezne mesečne sestanke v Celovcu ter obveščanje odborov s pomočjo posebnih okrožnic s splošnimi navodili ter posebej še za sporočanje blagovnim zadrugam, ki morajo biti z vsemi gospodarskimi ukrepi in novostmi stalno seznanjene.

Vsemu temu delu primerno je naraščalo tudi delo centralne Zvezine pisarne, ki se je razvila iz priložnostnega poslovanja v letu 1947 do danes v delaven center petdesetih zadrug, ki uspešno rešuje vsa množeča se organizacijska, revizijska, denarna in blagovna vprašanja svojih članic. Mnogo dela pa zahteva tudi skrb za naše ljudi, ki se z najrazličnejšimi težavami in prošnjami zatekajo k svoji zadružni centrali ,da jim pomagamo brez vprašanja, ali spada to ravno neposredno v „naš delokrog". Zmagovanje vsega tega dela je bilo možno samo ob resnično razveseljivi požrtvovalnosti in pridnosti Zvezinih nastavljencev in je naša dolžnost, da tem pridnim možem in dekletom ob tej priložnosti izrečemo svoje priznanje in zahvalo! Naša skrb bo morala biti, da bodo tudi njihovi delovni pogoji in odškodnine, ki jih prejemajo za svoje delo, izraz tega našega priznanja, njihovemu delu in vidnim uspehom.

Ne nazadnje pa gre priznanje našemu izvršnemu, upravnemu ter nadzornemu odboru, ki so na svojih sejah razpravljali in sklepali o vseh vprašanjih naših zadrug, o njihovem nadaljnjem razvoju o potrebah in mnogih perečih problemih Zveze in zadružništva sploh.

Uspehov ni samo od sebe

Res je, da smo napravili v razvoju našega zadružništva korak naprej. Vsi, ki smo kljub mnogim težavam pri tej obnovi in izgradnji sodelovali, se danes veselimo doseženih uspehov. Napak pa bi bilo, da bi si domišljevali, da se bodo nadaljni uspehi rodili sami od sebe. Prav tako nam nihče ne bo podaril zrelih sadov. Nasprotno, če pomislimo, kako so nas zapostavljali doslej, ne smemo pričakovati posebne naklonjenosti niti v bodočnosti. Koroška kmetijska zbornica, ki ima med svojim programom navedeno tudi vsestransko podporo kmetijskega zadružništva, naše zadruge odklanja celo tako daleč, da imamo na Koroškem zakon, ki določa, da so slovenske zadruge člani Kmetijske zbornice kadar gre za prispevke, nimajo pa niti volilne pravice v njene odbore niti svojega zastopnika, ki ga isti zakon priznava nemškim zadrugam oziroma njihovi Zvezi! Tudi moramo navesti svojevrstno avstrijsko „enakopravnost", po kateri smo dobili za naše kmete dodeljenih v letu 1951 komaj 67 vagonov krmil iz inozemstva, medtem ko jih je dobila nemška zadružna organizacija nad 1.500 vagonov v istem obdobju! Če navedemo nadalje, da so nemškim zadrugam in njihovi centrali razdelili milijone šilingov raznih podpor in ugodnih posojil, našim zadrugam pa po 10 letih niso vrnili niti od nacistov jim uropanega nekdanjega imetja, povedo ta dejstva dovolj o razmerah, v katerih moramo živeti in delati. Morda bo bodočnost kdaj učila tudi krivične oblastnike, da se samovoljnost in krivica v življenju narodov slej ali prej slabo obrestuje! V bodoče bomo krivice, ki se nam dnevno godijo, svetu znali pravočasno in v resnični luči pojasniti. Delali pa bomo tako, da bomo tudi brez podpor obnavljali, utrjevali in razširjevali delovanje zadrug na vseh področjih v korist našega stoletja izžemanega in zapostavljenega podeželja!

Poročilo nadzornega odbora

Po tem poročilu tov. dr. Mirta Zwittra je v imenu nadzornega odbora poročal predsednik dr. Franc P e t e k. V svojem formalnem poročilu je sporočil zboru zadružnikov, da je nadzorni odbor delo upravnega odbora, pisarne in knjigovodstva pregledal in nadziral. Našel je, da upravni odbor in nameščenci Zveze svoje naloge vestno opravljajo in da so računi in knjige v redu ter pravilno vodeni in zaključeni. Predlagal je v imenu nadzornega odbora, da občni zbor predložene letne račune odobri in izreče odborom razrešnico za njihovo poslovanje in delo.

V svojih nadaljnih izvajanjih je predsednik dr. Petek označil naše zadružništvo kot steber našega kmečkega ljudstva in je pozval vse zadružnike in koroške Slovence, da ga z razumevanjem za njegove potrebe v celoti podpro tudi v bodočnosti.

Nato je dr. Luka Sienčnik prečital zboru letne račune za poslovna leta 1948, 1949 in 1950. Pojasnil je posamezne postavke in pozval zbor, da odobri račune. Temu pozivu je sledil zbor zadružnikov s soglasnim sklepom o potrditvi računov in razrešnici odborom.

Ob razpravljanju nadaljnjih točk dnevnega reda zbora so se oglasili zastopniki posameznih zadrug k raznim vprašanjem, ki so važna za nadaljni razvoj našega zadružništva. Predsednik najstarejše kmečke kreditne zadruge na ozemlju sedanje Avstrije tov. Janko J a n e ž i č iz Št. Jakoba v Rožu je predlagal zadružnikom predvsem najširšo zadružno vzgojo ljudstva in zadružnega naraščaja.

Posebno živahna je bila tudi diskusija po referatih o novem razvoju v kreditnem zadružništvu, ki bo posledica najnovejših državnih ukrepov zvišanja obrestne mere in posebnih prednosti pri nalaganju denarjev v Hranilnicah. Pri sklepanju o prispevkih zadrug so se oglasili zadružniki T u r k iz Borovelj, predsednik L a p u š in drugi. Prisotna zastopnika Slovenske kmečke zveze, sekretar tov. Blaž S i n g e r in kmetijski svetnik tov. Franc V e r n i k sta podčrtala potrebo po naprednem zadružništvu na podlagi svojih izkušenj pri delu v naši kmečki strokovni organizaciji in ugotovila, da je na mnogih področjih napredek mogoč sploh samo z skupnimi napori v napredni zadrugi. Tov. Martin Z e h n e r iz Žvabeka je opozoril še na možnosti in važnost smotrne živinoreje ter na velike naloge, ki nas čakajo v kmečkih gozdovih.

Ko smo pregledali še nekaj možnosti in najbližjih ciljev naše zadružne organizacije, smo po izčrpanju dnevnega reda končali lepo zborovanje, ki ga je predsednik Zveze tov. Florijan L a p u š s pozivom k nadaljnim skupnim naporom za procvit slovenske zadružne centrale in njenih zadrug na Koroškem zaključil.

PO ŠIRNEM SVETU

Tetuan. — Štiri osebe so bile ubite in ena hudo ranjena, ko se je zrušilo vojaško letalo v morje. Do nesreče je baje prišlo zaradi pokvarjenega motorja.

Kloster. — Britanski smučarski prvak Palmer Tomkinson je umrl 7. januarja med treningom pred angleškim prvenstvom. Tomkinson je vozil po progi „Goschna-Grad", ko je nenadoma na ovinku izgubil oblast nad seboj in zletel v bližnjo skalo. Čez nekaj minut je zaradi notranjih poškodb izdihnil.

Amsterdam. — V mestu Delft na Nizozemskem se je pričela peta konferenca „Mednarodnega združenja za zamenjavo študentov tehnike", v katerem so včlanjeni predstavniki študentskih organizacij iz 16 držav. Nekatere države, ki niso članice te organizacije, bodo na to konferenco poslale svoje opazovalce, med njimi tudi Jugoslavija.

Majevica. — Na Majevici v Bosni so pričeli kopati premog v novem rudniku rjavega premoga, za katerega računajo, da ima več desetin milijonov ton. Izkopali so že prvih 700 ton. Rudnik bo dobavljal premog novi veliki koksarni v Lukavcu.

Rim. — Delavska zbornica province Emilia je minulo sredo dopoldne napovedala dveurno generalno stavko v spomin šestim delavcem, ki so bili pred dvemi leti ustreljeni v Modeni.

Atlantic City. — Iz nepojasnjenih vzrokov je prišlo do obsežnega požara, ki je uničil številna poslopja v obmorskem mestnem predelu. Trije hoteli so popolnoma zgoreli, medtem ko so plameni četrtega močno poškodovani. Deset velikih skladišč so požrli plameni. Smrtne žrtve doslej še niso zabeležili.

Uelzen. — Romunski nogometaš Istvan Balogh je preko Madžarske, sovjetskega področja Avstrije in Češkoslovaške pribežal v Zapadno Nemčijo, kjer je prosil za azil. Balogh, ki je star 39 let, je bil dvajset let vratar najboljših romunskih klubov.

Pičli odmevi „velikega" srečanja v Washingtonu

(Nadaljevanje s 1. strani)

tonskih političnih opazovalcev je Truman vztrajal na stališču, da ZDA ne bodo priznale Maocetungovo vlado, ter je sporočil Churchillu, da bi prenehanje britanskega priznavanja Pekinga privedlo do likvidacije trenj med ZDA in Veliko Britanijo glede na to vprašanje. Zgleda pa, da nobena od obeh vlad ne bo spremenila svojega stališča. Kljub temu in kljub obstoju še raznih drugih nasprotij, so na tej seji baje sklenili, bodo „ZDA in Velika Britanija skušale določiti vzporedni politiki, ki ne bi zadevali druga ob drugo, kot je to bilo v preteklosti."

V sredo zvečer preden je bila konferenca med Trumanom in Churchillom končana, so še enkrat govorili o „evropski obrambni skupnosti" na pobudo Churchilla tudi o možnostih za sestanek s Stalinom. Medtem ko Truman baje načelno sicer ne odklanja te misli, pač pa stavi pogoj, da bi se moral in mogel vršiti tak sestanek, za katerega sam nikdar ne bo dal pobude, samo v ZDA ali na kateri koli njeni teritorialni posesti v svetu, Churchill ne zanika svoje obljube iz predvolilne kampanje, da se bo potrudil uresničiti konferenco s šefom sovjetske vlade; s tem v zvezi tudi ne bi odklanjal morebitno potrebno potovanje v Moskvo. Ameriški uradni krogi izjavljajo k temu vprašanju, da v slučaju, da dejansko pride do konference s Stalinom, to ne more in ne sme biti ponovna konferenca „velikih treh" po vzorcu Teherana, Jalte in Potsdama, ampak je kvečjemu lahko konferenca š t i r i h velesil z vključitvijo Francije.

Konferenca v Washingtonu je torej potekala tako brez vsakih viškov in posebnosti, da so lovci na politične senzacije morali biti razočarani. Zgleda pač dejansko tako, da je Churchill šel v Washington samo, da izpolni eno od svojih nebistvenih obljub iz časa predvolilvne kampanje lansko jesen.

Izdajatelj, lastnik in založnik lista: Dr. Franc Petek. Velikovec. Uredništvo in uprava: Celovec, Gasometergasse 10. Telefon 1624/4. Za vsebino odgovarja: Rado Janežič. Tiska: Kärntner Druck- und Verlagsgesellschaft m. b. H., Klagenfurt. — Dopisi naj se pošiljajo na naslov: Klagenfurt 2, Postschließfach 17.

Fran Ks. Meško

NOREC

I.

„Norec!" — „Norec!" — „Norec!"

Brž ko smo zagledali kje Jakca, morda je peljal voziček trave, v tuligah krompir, repo ali kar že koli, ali je stopal počasi, globoko zamišljen kakor je vedno bil, z dolgo leskovko za kravami, smo hiteli na cesto ali se skrivali za plotovi ob cesti in smo ga z razposajenimi glasovi klicali in dražili:

„Norec!" — „Norec!" — „Norec!"

Res, posamezniki niti ne; celo prijatelji smo si bili z Jakcem. A čudno je to, žalostno, vendar resnično; posamezen otrok je navadno dobrosrčen, mehak in usmiljen z ljudmi in živalmi. Toda če sta skupaj dva ali celo več, postanejo dostikrat neusmiljeni trinogi . . .

Taki smo bili tudi mi v naši vasi. Trpel je pa pod našo neusmiljenostjo siromak Jakec.

„Norec!" — „Norec!" — „Norec!" to je bil naš navadni pozdrav zanj. On nas je pa, ko smo tako kričali za njim, s svojimi velikimi cigansko črnimi očmi le plašno pogledoval. Kdaj pa kdaj so mu ustnice zatrepetale v čudnem smehljaju — tedaj ga nisem še prav umeval, zdaj vem, da je bil bolno žalosten. Včasih so mu pa oči zagorele v grozečem žaru. Začutili smo, da nam postaja nevaren in smo se umikali, kričali pa venomer in morda še glasneje in hudobneje: „Norec!" — „Norec!" — „Norec!"

Prigodilo se je tudi, da je zaškripal z zobmi, zaobrnil oči, da se je videla sama belina in je planil za nami. Tedaj smo bežali na dvorišča ali v hiše in kričali, da nas „norec" hoče pobiti.

Prihitela je iz hiše, iz hleva, izza vogla ali od koder že skrbna mati in je v strahu za svojega ljubljenca ozmerjala Jakca:

„Jakec, ti žival, ti norec neumni, pusti vendar male! Še ubil bi jih, to teslo!"

„Slišite, tetica sosedova, če mi pa mira ne dajo! Zmerjajo me, blato in kamenje mečejo za menoj!"

A nič ni pomagal njegov ponižni zagovor, nič njegova skromna obtožba nas krivcev, še hujše je moral slišati. Mi pa smo postali še drznejši in spet kričali za njim: „Norec!" — „Norec!" — „Norec!" in Jakec je prestrašeno sklonil glavo obupano molčal.

II.

Nič preveč prijetno in srečno ni potekalo življenje Jakcu. Od rojstva siromak, nekako dvakrat zaznamovan, nezakonski otrok in bolj čudne pameti. Navrh še sirota, brez matere, ki bi mu morda v najnežnejših letih dala malo ljubezni: ob njegovem rojstvu je zapeljana sirota, tudi nekoliko omejene pameti, umrla ter pustila črvička Gorjančevim, pri katerih je služila za deklo.

Gorjančevi so ga obdržali in vzgajali. A lahka ta vzgoja ni bila, ker Jakec ni bil čisto kakor drugi otroci. „Nekoliko mu manjka" so govorili nekateri s sočutjem in z usmiljenjem; drugi, bolj trdi in brezobzirni, so mu dali kar kratko ime: „Norček".

Jakec te svoje nesreče ni bil sam kriv, moral je pa zanjo vendar bridko trpeti.

Dokler sta živela pri Gorjančevih stara dva, mu ni bilo prehudo. A ko sta stara legla v grob in je prešlo posestvo na sina Janeza in ženo Jerico, ki je visoko nosila mlado in lepo glavo, so se pričeli za Jakca črni dnevi.

A tudi „norec" je imel srce. Mogoče, da je čutil nekoliko drugače kakor drugi ljudje, a tudi njega je bolelo zasramovanje. Drugi imajo morda koga, ki mu kaj potožijo, pri katerem najdejo nekoliko tolažbe, Jakec ni imel nikogar.

Skoraj že dvajset let je bilo Jakcu, ko so pastirji nekega dne prinesli v gozd pipo in sedli krog njega in pipa je krožila od fanta do fanta. Samo Jakcu niso dali. Pa se je tudi njega lotila čudna želja po kajenju. Proprosil je fante za pipo.

A ti so zagnali vreščeč smeh. — „Čujte, tudi norec bi rad kadil." — „Ne, ne, Jakec, škodilo bi ti!" — „Premlad si še, Jakec. Kadar, postaneš večji in pametnejši, posebno pametnejši moraš prej postati, boš tudi ti smel kaditi." — „Še bolj nor bi postal, krivi bi pa bili mi!" so se norčevali od vseh strani.

Tako je moral Jakec molče, od strani in osramočen gledati, kako so se drugi postavljali s tisto lepo porcelanasto pipo.

Od tedaj mu tobak in pipa nista šla več iz glave. Kakor bi se mu bilo zdaj v glavi nekaj zjasnilo, kakor bi mu srce šele zdaj zaživelo in bi življenje dobilo pravi pomen in namen; da bi kadil kakor drugi, postal res mož drugim enakovreden!

Z vročim hrepenenjem mu je srce želelo pipe in tobaka, a tobak ne rase na njivi kakor koruza, ne pipa na hrastu kakor želod. Kupiti bi ju trebalo. A kje dobiti denar? Premišljal je in premišljal.

Tedaj pa je hotela nesrečna njegova usoda, da se je spomnil, kje shranja gospodar Janez denar. Pa se mu je v srcu spočela nelepa misel, da bi si skrivaj prilastil gospodarjev denar.

Sprve se je prestrašil tako grde skušnjave. A že drugi dan se je v svoji počasi delujoči pameti pregovarjal, da ima pravzaprav pravico do denarja. Na kar prej ni nič misli, se mu je začelo zdaj nejasno dvigati iz skrivnostnih globočin duše, kakor se dviga kdaj nezdrava jesenska megla iz močvirij ali iz kakšnih prepadov . . .

In je nekega popoldne, ko ni bilo nikogar v sobi, poiskal v žepu Janezovega telovnika ključek, odprl predalček, vzel iz usnjenega mošnjaka dva goldinarja. Skrbno je spet zaklenil, ključ položil nazaj v žep. — „Nihče ne bo ničesar opazil, ničesar vprašal," se je tolažil, ko mu je vendar nemirno utripalo srce.

Goldinarja je lepo zavil v sukneno cunjo ter vse skupaj skril v svoji postelji v kravjem hlevu.

V nedeljo pa si je po maši kupil v trgovini pipo in zavoj tobaka.

A Janez je tatvino kmalu opazil.

Na nesrečo se je tudi hitro izvedelo, da je Jakec kupil v nedeljo pipo in tobak in pri tem menjal goldinar. Takoj so usumili „norca", in Janez je začel zadevo preiskovati.

„Kje si dobil denar za pipo in tobak?" je nepričačovano in ostro napadel Jakca, ki je ravno stal na dvorišču pred hlevi.

„Boter Petek so mi ga dali," je šele čez nekaj časa v vidni zadregi odgovoril Jakec in je topo zrl v zemljo predse.

„Lažeš! Boter Peter so že teden dni bolni."

„Ne — ne stric!" se je skušal Jakec izviti, postajal je pa, kar je Janez dobro opazil, bolj in bolj plašen. „To sem rekel le tako. Našel sem en rajniš — na poti v cerkev."

„Lažeš!"

„Ne, stric, ne! Resnica je."

„Lažeš, lažeš, ti seme tatinsko!" je kričal Janez, ki je bil nagle jeze in ga je to trmasto tajenje hudo podžgalo.

„Ne, stric, zdaj ne lažem, res ne lažem. Mi lahko verjamete!" je hitel zagotavljati Jakec. S prestrašenimi očmi zroč v gospodarja, ki mu je temna rdečica pobarvala obraz, oči so se mu pa od jeze bliskale, se je začel umikati, kakor bi se nameraval z begom rešiti.

„Hudič, ali boš povedal resnico?" je siknil Janez ter z veliko roko z vso močjo udaril Jakca po licu.

„Joj, stric, ne me!" je ječal „norec". „Res sem vam vzel, pa bom vrnil."

„Vrnil mi boš, vrnil? Le od kod boš vzel? Samo bolj se še navadiš krasti. Pa ti bom izbil iz butice take navade!" je čisto pobesnel gospodar in udarjal siromaka, ki se je zvijal pod udarci in se zadenski umikal, gospodar pa za njim, po glavi, po ramah, v prsi, kamor je padlo. Šele čez nekaj časa se je uboga žrtev spomnila, da je rešitev v begu. Bliskovito se je obrnil, zbežal čez dvorišče, čez cesto, čez travnike proti vaškim gozdovom.

III.

Zvečer Jakca ni bilo domov.

„Kje se le klati, ta klatež ničvreden?" se je pri večerji jezila gospodinja Jerica.

„Naj bo, kjer hoče! Najbolje, če bi ga več ne bilo! Če se navadi krasti, ne bo v hiši nič varno pred njim," je malo skromneje pripomnil Janez. Bilo ga je nekoliko sram in žal, da se je dal jezi tako premagati in je norčka tako neusmiljeno kaznoval.

Jakec pa je tedaj sedel globoko v gozdu, oprt ob deblo debele bukve.

Ta zadnji dogodek je vzbudil v njemu neko novo čustvo, ki mu je bolj in bolj prevzemalo srce in dušo . . .

„Greli se boste, pekli se!" je poltiho zamrmral, kratko, hripavo se zasmejal. Skoraj blazno veselje, opoj zmagoslavja, se mu je razlilo kakor vroč val po žilah.

Vihar se je medtem silovito razbesnel. Gozd je šumel, stokal pod udarci čez njega divjajočega vetra . . . Jakec je zdaj pa zdaj postal, pomislil, ali vendar rajši ne bi šel v vas, ne izvršil črnega nevarnega naklepa.

A drug odločnejši, kar nasilen glas mu je venomer pošepetaval, ga neugnano hujskal: „Pretepel te je in kako neusmiljeno! In zakaj? Za nič!" Tako je prekričal pomirjajoče glasove in še s hujšim srdom navdal Jakcu srce in misli. Tik skednja je stal visok kup slame, kakor navadno pri večjih kmetijah v Slovenskih Goricah. K tej slami se je splazil. Nekaj časa je stal ondi, tesno kupu prislonjen, kakor bi se še omišljal . . .

Kar je Jakec naglo segel v žep, kakor bi mu nevidna moč vodila roko. Ves drhtel je, ne mogel in ne vedel bi povedati, ali iz strahu, da bi ga zasačili, ali iz bojazni, da se mu ponesreči, ko je iskal zavojček kmetskih žveplenk. S tresočo se roko jih je izvlekel, potegnil z vžigalico ob hlače; poltiho je zavrčalo, majhen plamenček je kakor nemirna kresnica zatrepetal pred njim, naglo, da ne bi ugasnil, ga je potisnil v suho slamo, ki se je takoj vnela.

Dolg blisk je razžaril nebo prav nad vasjo . . vihar je močneje zadivjal, Jakec pa je planil na cesto . . . kakor preganjana žival je podzavestno čutil, da mu nudi gozd še najvarnejše zavetje.

Z grozno silo je besnel nad njim vihar, v krošnjah drevja je šumelo, škripalo, ječalo, se lomilo. Z grozo je spoznal, da se je zmotil, ko je bežal. Mislil je, da beži proti sredini gozda, pa je prišel nazaj h kraju hoste. Jakcu je bilo kakor bi iz šumenja in ječanja nad njim in okrog njega kričali vanj tuleči glasovi: „Kam, tat? — Kam lažnik? — Stoj, požigalec! — Ho — ho — stoj — stoj! — Ne uideš nam!" in je drvel, da bi ubežal tem klicom, ubežal rokam, ki so se stegale po njem, da bi ga zadržale, zasluženi kazni ga predale. Bežal je, in bežal in v hipu mu je zmanjkalo pod nogami tal — gsam pljusk v vodo, odsekan, grozoten kriv v viharno noč . . .

Ivan Cankar

Mladost

Zadnjič sem se vozil iz Ljubljane proti Vrbniki. V zgodnji pomladi je bilo, dišalo je v čistem zraku po velikonočnih praznikih. Vlak se je dremaje zibal skoz rjavo ravan; iz dolgih njiv na mahu je žehtelo vroče življenje; na obronkih polhograških hribov se je v soncu belil breznov sneg.

Tam na Viču je vlak presekal cesto. Ko sem ugledal to široko belo progo tik pod seboj, me je vsega presunilo, zgrabilo mi srce s trdo pestjo. Po cesarski cesti je hodil človek, ki sem ga poznal.

Mlad je bil, majhen in droben. Stopal je urno, z lahkim, skoro plešočim korakom, ne zato, da bi se mu kam mudilo, temveč zato, ker je bil mlad. Na licih se mu je poznalo in oči so razodevale, da ni bogat ne sit in da se ga je zgodaj oklenila mrzla družica, skrb. Toda iz udrtih oči je sijajno odsevala bleščeča lepota pomladanskega sonca, razpokane ustnice, kruha željne, so se smehljale od same nebeške sreče. V njegovem srcu so bile pesmi, slajše, veselejše od tistih, ki so kipele iz razoranih njiv v višave.

Šel je na velikonočne počitnice. Spotoma ni pomislil, ni hotel pomisliti ne na Ljubljano ne na Vrhniko. Ni šel na počitnice, šel je iz ječe v ječo, vmes pa je bila široka, svobodna pot, je bilo pojoče polje, je bilo visoko, brezmejno nebo, je bila mladost.

Kakor je hodil lahkotno, se ga je tam nekje blizu Brezovice polotila čudna utrujenost.

„Morda je le glad" je pomislil smehljaje. Zakaj utrujenosti bi ga bilo sram, gladu pa je bil vajen.

Kraj poti je curljal studenec iz lesene cevi v korito, ki je bilo polno do roba. Fant se je sklonil in je pil. Nato je legel na mehko, toplo zemljo, ki je bila vsa posuta s cvetočim telohom. Nekaj časa je mežikal v sonce in zdelo se mu je, da mu prijazno odmežikuje. Ko so ga nebeški pozdravi že skeleli v oči, je legel na trebuh ter je vzel iz suknjiča drobno rumenkasto knjigo, nemški prevod Shakespearove tragedije o Tretjem Rihardu. Takrat še ni znal dobro nemški, ali to je bilo njemu in tragediji v prid. Gledal je silne ljudi in silne prigode kakor skoz pajčolan. Počasi, z ogromnimi, težkimi kretnjami so se premikale v daljavi donebesne sence. Govorile so jezik, ki ga je v dnu drhtečega srca vse do kraja razumel, čeprav so posamezne besede čudno zvenele, njemu tuje in nenaturno. Za pajčolanom je besnel v viharju veličasten, strahoten požar; in on je občutil v boli in sladkosti, kako padajo iskre v njegovo dušo ter vžigajo nov plamen.

Visoko je bilo sonce, ko se je vzdignil, bolj utrujen nego spočit. Izpreletela ga je misel, ki se ji je sam nasmehnil.

„Možje so kvartali za kraljestva, otroci pa omagujejo na poti iz Ljubljane do Vrhnike!"

In koj je bil veselejši njegov korak.

„Kaj bi ta nespodobna malodušnost! Bog je bil natočil vsakemu človeku dvoje kelihov; jaz sem bil pomotoma zgrabil najprej za pelin, ostane mi nedotaknjena še vsa medica!"

Blizu Loga, pod holmom je ugledal kmetsko hišo in se je začudil ves radosten.

„Slepec, da še nisem videl te lepote! Tisočkrat sem šel mimo, kakor žejen popotnik mimo studenca, pa se nisem ozrl!"

Star kmetski dom, pobeljen, s slamo krit, se je žarko lesketal v poldanskem soncu. Do vrat so vodile visoke, zidane stopnice; vrata so bila rdeča, oknice so bile zelene, nagelj in rožmarin. Sence so se topile v prevročo svetlobo, črte in oblike so trepetale, prelivale se nemirno druga v drugo.

Popotni fant je legel onkraj ceste v razor. Ob tistih časih je nosil po vseh potih s seboj papir za risanje. Preden je potegnil prvo rahlo črto, je risal z očmi in srcem. Skrbljivo, skoraj strahoma je meril in ugibal, kako bi vodil roko, da bi ustvarila podobo, ob kateri bi pozneje občutil vso tisto sladkost, kakor jo je občutil v trenutku, ko je bil prvikrat z radostnim začudenjem ugledal to lepoto. Tedaj ni bilo zanj na svetu ničesar več; ne utrujenosti, ne sovražnih ljudi, ne dni polnih ponižanja, ne zaduhlih sanj. Ničesar ni bilo več, bil je samo še nebeški žar, ki se je z belega kmetskega doma izlival v njegovo dušo ter jo polnil do vrha z nepopisno, bolestno srečo.

Ležal je in risal, dokler se ni sonce nagnilo za hrib. Ko je vstal ter si ogledal svoje delo, je občutil, da je dobro. Lica so mu zažarela in obšlo ga je mahoma prav posebno poželenje, kakor ga dotlej ni poznal. Ozrl se je, da bi ugledal človeka; ne morda, da bi mu pokazal podobo in da b ise pobahal, temveč . . . kar tako, da bi ga prijazno pozdravil in da bi mu nekaj povedal, nekaj veselega, karkoli.

Ko se je napotil dalje, mu je pričelo močno pritiskati na čelo in na senca.

„Tudi to je glad, samo glad!" je pomislil. Bilo mu je nadležno, žalosten pa ni bil; veliko bolj bi ga bilo motilo, če bi bila cesta blatna, ali če bi viseli pusti oblaki nad mahom. Pot se je spustila v ravni črti proti Vrhniki; že se je prikazala na holmu Sveta Trojica, vsa bleščeča v večerni zarji.

Kraj ceste je stala starodavna furmanska krčma. Kadar je prišel popotni fant tam mimo, je začutil mehko, božajočo toploto v srcu; umeril je korak ter potisnil klobuk sunkoma naprej. Ali bo stala na pragu, ali bo slonela ob oknu, ali pa se, bog daj srečo, prikaže celo na cesti. Obrazek — en sam smehljaj; vesel, srečen, poln ljubezni, ki blagoslavlja sonce na nebu in bilko na loki, vmes pa tudi njega, srečnega popotnika.

Če je slonela ob oknu, se je nasmehnila in je pokimala z glavo; on je odzdravil, tudi sam se je nasmehnil ter šel dalje žvižgajoč.

Če je stala na pragu, je pozdravila z obrazom in z roko.

„Dober dan!"

Njen glas je bil tenak in sladak, kakor ministrantov zvonček.

„Dober dan!" je odzdravil popotni fant in je šel dalje: bilo pa mu je kakor da sta si bila povedala vse polno lepih zgodb.

Če pa je stala na cesti, sta si segla v roko in sta si pogledala naravnost v oči in nista izpregovorila besede. Njena roka, drobna, topla ptička, je za hip ležala v njegovi; srce se je naskrivaj poljubilo s srcem.

Tako so gledale popotnika moje oči, vse zameglele, od spoznanja ranjene. In občutil sem, kaj se pravi, biti žalosten do smrti.

Poroka je najvažnejši dogodek v življenju Indijcev

V vasici Surajupa v Rajasthanu so nas nekega majskega jutra lanskega leta zbudili izredno zgodaj. Surajupa je bolj kot vas skupina hiš kritih z rdečimi ostrešniki in obdanih z visokim plotom, ki brani dostop divjim zverem iz bližnje ožungle, ki je vsa pesek, kamenje, kaktusi in bodeče grmičevje.

V Surajupi je samo 26 družin, ki imajo vse razen dveh izjem, skupnega pradeda, ki se imenuje Suja Sing in pripada h kasti Rajputov. Izjemi smo bili vaški čevljar Deva kot prva, moj kuhar in jaz kot druga. Imeli smo smolo, da smo se rodili v nižjih kastah. Deva v kasti čevljarjev, kuhar in jaz pa v kasti kristjanov, kar pa vaščanov ni motilo, da bi z nama ne ravnali izredno dobro. Deva je bival v vasi že nekaj let in je že postal član skupnosti. Ko je pretekla poskusna doba, so tudi mene in mojega kuharja sprejeli v to veliko družino. Deva pa ni smel stopiti čez prag nobene hiše in če sem jaz ponudil kaj vaščanom, da bi se jim oddolžil za prejeto gostoljubnost, so mi stalno odgovarjali, da so pravkar jedli ali pa da niso žejni, kajti bili so preveč vljudni, da bi mi dali razumeti, da bi se omadeževali, če bi zaužili mojo hrano ali se poslužili pribora in posode, iz katere sem jedel jaz.

Ob poroki mladega Moti Singha pa smo končno le premostili to pregrado. Oče bodočega ženina, Ham Sigh, je bil star, zelo spoštovan kmetovalec, ki je nosil dolgo, valujočo brado. Nekaj tednov pred poroko je govoril o tej svečanosti in me vprašal, če bi bil voljan iti z vsemi drugimi v vas, kjer je živela nevesta, da bi tam prisostvoval poroki. Ko se je približal določeni dan, mi je izročil košček mila, ki je bilo nekako naše vabilo. Ko si milo enkrat sprejel, si se s tem obvezal, da se boš slavnosti udeležil.

V indijskih vaseh je poroka važen dogodek, na katerega se dolgo pripravljajo in ki ne pade kmalu v pozabo. Med družinama ženina in neveste se vrše dolga pogajanja, izmenjavajo si obiske in tem dolgim pripravam sledi zaroka. Med zaroko izroči zaročenčev oče nevestini družini velik del vsote, za katero so se pogodili za nevesto. S tem denarjem krijejo stroške poroke. Pogajanja za poroko trajajo leto dni ali pa še več.

V zadnjih treh tednih pred poroko so Moti Singha razbremenili vsega poljskega dela. Vsak dan se je pojavil v vasi s prekrasnim žefranastorumenim turbanom na glavi, ob boku mu je visel družinski meč, okoli vratu pa je imel venec cvetlic. Sovaščani so mu izkazovali vse mogoče časti. Vsi so ga nazivali Vind Rajah, čemur bi rekli po naše „ženin-kralj", in tudi starejši so mu dajali prednost. Vaški bobnar mu je sledil pri vsakem koraku. Moti Singh pa je med svoje dvorjane radodarno delil tobak.

Z dvorišča Hamp Singhove hiše je bilo še pred zoro slišati ubrano žensko petje. Sredi dvorišča je stal Moti Singh odet v dolgo poročno obleko, ki je bila vsa pošita z zlatimi arabeskami. Vse starejše vaške žene so se poslavljale od njega in vsaka mu je objela najprej noge, potem roke, nato ramena in prsi. Moti Singh je bil ves zmeden in videti je bilo, da komaj čaka konca tega obreda.

Nato je bobnar udaril na boben, se postavil na čelo sprevoda in se usmeril proti izhodu iz vasi. Ob izhodu je čakala Moti Singhova mati. Ženin jo je pozdravil, ona pa mu je ponudila svoje prsi, na katerih je bil košček sladkorja in novec. Moti Singh je sklonil glavo na materina prsa, pojedel sladkor, novec pa je spravil med gube svojega turbana. Mati je nato objela sina in ga izpustila. Bobnar je znova udaril na boben in nadaljeval pot. Sledil mu je Moti Singh, ki je bil kot odrevenel in je skrbno pazil, da bi se ne ozrl. Tako je nadaljeval pot, dokler ni zavil za ovinek in materine hiše ni bilo več mogoče videti.

Na nebu so se že prižigale zvezde, ko smo dospeli v nevestino vas, ki jo je sestavljala skupina hiš, nanizanih vrh nekega griča, katerega obronki so bili razorani od tesnih sotesk, na dnu katerih je bilo slišati žuborenje vode.

Moti Singh je oblekel svojo lepo rdečo, z zlatom pošito obleko in se vzpel na ponosnega belega konja, ki so si ga izposodili nalašč za to priliko. Tudi nevesta je bila že pripravljena. Slišati je bilo poziv: „Namestite toran", nakar so nad vhodna vrata namestili lesen, pestro pobarvan ornament, ki je imel obliko loka, na katerem so sedeli tički. Moti Singh se je približal na konju in udaril s sabljo po toranu. Nato je obrnil konja, se znova približal in spet zagnal sabljo v toran. Nato so toran vrgli na streho. Moti Singh je stopil s konja in vsi smo stopili na dvorišče nevestinega doma.

Zdaj se je začel dolgi dramatični poročni obred. Ženin in nevesta sta sedela drug poleg drugega, nevestina desna roka je bila zvezana z ženinovo desnico in konci njunih plaščev so bili zavozlani skupaj. Pred njima je bramanski duhovnik začrtal s koruzno moko na tla neki svetli lik, katerega je ožarjal plamen, ki ga je hranilo izgorevajoče maslo. Duhovnik je ves čas momljal verze iz sanskrta, ki so posvečeni poroki velikih hindujskih božanstev. Ženin in nevesta sta ves ta čas sedela nepremično, njuni glavi sta bili obrnjeni vsaka v svojo smer. Moti Singh je smel ugledati obraz svoje družice komaj po štirih dnevih, to je na dan, ko jo bo peljal na svoj dom.

Duhovnik je nato pozval novoporočenca, naj sedemkrat obkrožita sveti plamen. Potem je pozval nevestine sorodnike naj povedo, kakšne darove so namenili nevesti. Zaslišali so se glasovi: „Bivola, dve kozi, svilen šal", itd.

Med obredom sem se večkrat ozrl po pristojnih, da bi užival ob pogledu na te može, katerih glave so pokrivali beli turbani. Sedeli so okoli plapolajočega plamena, ki je razsvetljeval rdeča, z zlatom pošita oblačila neveste in ženina. V senci ozadja je bilo komaj opaziti obrise žena, ki so ves čas čepele ob spremljevanju bobna.

Končno je bila formalna svečanost končana. Ženin in nevesta sta stopila v hišo. Roki in plašča sta imela še vedno zvezana. Molila sta pred podobo Ganesha, božanstva, ki ima podobo slona.

Nato so ju razvezali in Moti Singh je sam zapustil hišo. Gostje so posedli na dvorišču in čakali na slavnostni obed. Kmalu za tem so prišli iz nevestine hiše služabniki, ki so prinašali jed, na velikih medeninastih krožnikih. S kuharjem sem jedel iz istega krožnika, kot je bilo to primerno za najino kasto.

Obed je obstajal iz ene same jedi, tako imenovanega lapsija, ki je neke vrste sladka polenta, katero pripravljajo iz koruze in sladkorja ter jo polivajo z raztopljenim maslom, ki mu pravijo ghi. Služabniki so nam pridno polnili krožnike, kajti vedeli so, da bodo gostje še nekaj let razpravljali, ali je bil poročni obed obilno ali skopo odmerjen. Mladi fantje iz našega spremstva so tekmovali med seboj, kdo bo več pojedel, saj so merili možatost po količini ghija, ki ga je vsak lahko pospravil. Prvenstvo sta odnesla dva mladeniča iz naše skupine, ki sta pospravila nič manj kot en liter raztopljenega masla vsak.

Ko smo nehali jesti, je bila ura dve po polnoči. Siti, da morda še nikoli tako, smo utrujeni legli kar na dvorišče, pod migljajoče zvezde. Drugo jutro sem s svojim kuharjem odpotoval. Ostali so se nameravali ustaviti še tri dni, to je do konca poročne svečanosti. Na sporedu so bile igre, kajenje ter občudovanje plesov žensk in vaških otrok. S kuharjem sva se prisrčno poslovila od vseh in zavila na pot proti domu.

Dr. G. M. Carstairs.

Partizanom za novo leto

Vam, partizanom slovenske Koroške,
danes velja moj pozdrav,
čez naše gore, hribe, doline,
rad bi vam roko podal.

Tako pa pojem le pesem hvaležno,
junaki, vam v spomin,
če mislim, da otroci le ene smo mame,
se bodočnosti več ne bojim.

In vidim v mraku preteklih stoletja,
Slovencev mogočni rod...
Še danes so živi njih jasni glasovi —
še danes živimo mi tod.

Če narodna meja nazaj se premika,
to presile znamenje je...
A časi sužnosti pri nas so minili —
zdaj svoboda z nami gre!

Rodila se nam je v dneh polno teme,
v borbi zagledala dan —
vam, borci, tovar'ši doni večna slava:
boj narodni ni bil zaman!

Kdor hotel bi zopet naš narod preganjat,
doletel bi ga pogin:
Kar našim pradedom že bilo je drago,
varuje ter čuva zdaj sin!

Dravski

William Shakespeare

Cezarjeva smrt

V Rimu neomejeno vlada Cezar; hoče postati celó kralj. Antonij mu že ponuja krono. Toda republikanci sklenejo, da bodo Cezarja umorili. Iz prepričanja, da bo državi koristil, se pridruži zarotnikom tudi Brut, Cezarjev ljubljenec in prijatelj, in postane njih vodja. Na dan, ko naj bi senat Cezarja pokraljil, izvrše zarotniki svoj naklep.

Rim. Kapitol. Seja senata.
(Cezar odide v Kapitol, ostali za njim. Vsi senatorji vstanejo.)

Popilij: Želim vam mnogo uspeha pri nakani.
Kasij: Kakšni nakani, Lena?
Popilij: Dobro srečo! (Se bliža Cezarju).
Brut: Kaj pa dejal je Lena?
Kasij: Želel nam je uspeha pri nakani.
Bojim se, da načrt je naš razkrit.
Brut: Lej, Cezarju se bliža: pazi nanj!
Kasij: Zdaj ročno, Kaska, da ne prehite nas!
Kaj je storiti, Brut? Če se razvé,
domov ne pride Kasij ali Cezar:
jaz sam se umorim.
Brut: Čvrst bodi, Kasij!
Popilij mu ne govori o nas:
smehlja se, glej, in Cezar je pokojen.
Kasij: Trebonij dobro dela; Brutus, glej:
Marka Antona spretno vleče proč.
(Antonij in Trebonij odideta. Cezar in senatorji posedejo po svojih prostorih.)
Decij: Kje je Metelus Cimber? Zdaj naj stopi,
takoj naj prošnjo Cezarju vroči.
Brut: Pripravljen je; pritisnite za njim!
Cina: Vi, Kaska, prvi vzdignite rokó.
Kaska: So skupaj vsi?
Cezar: Kakšne krivice
popravi Cezar naj s senatom svojim?
Metel (poklekne): Preslavni, silni, premogočni Cezar!
Pred sedež tvoj polaga Metél Cimber
srce ponižno svoje.
Cezar: Naj te prekinem, Cimber.
To klečeplastvo, podlo to dvorjenje
ljudem navadnim morda vname kri
in jim že prej določene naredbe
prevrže v deški zakon. Ne budali,
češ, Cezar je krvi tako vzburljive,
da stajala bi s pristnega se bistva
s tem, kar bedaka omehča: s sladkanjem,
skrivljenim hrbtom, pasjim lizanjem.
Tvoj brat je po naredbi bil pregnan;
če ti se zanj kriviš, ječiš, se sliniš,
te pahnem kakor psa od sebe stran.
Znaj, Cezar ni krivičen; in brez vzroka
prepričal ga ne boš.
Metel: Ni tu glasu vrednejšega kot moj,
ki slajše Cezarju zveni v uho,
za odpoklic pregnanega mi brata?
Brut (Cezarju): Jaz ti poljubljam roko, ne iz hlimbe,
in prosim, Cezar, da naj Publij Cimber
nemudoma se oprosti pregnanstva.
Cezar: Kaj? Brutus?
Kasij: Milost, Cezar! Cezar, milost!
Globoko pada Kasij ti pred nóge
in prosi Publiju osvobojenja.
Cezar: Ganiti bi se dal, da sem kot vi:
da prosim sam, bi prošnje me ganile.
A zaj stojim kot zvezda severna,
ki nepremična, večnostalna nima
vrstnice na vesoljnem firmamentu.
Z nebrojem isker je nebó škropljeno,
in vsaka plamen je in vsak se sveti;
a eden le na svojem mestu vztraja.
Tako na svetu tudi: poln ljudi je,
ljudje občutni so, meso in kri;
a v množici le enega poznam,
ki nezmakljiv stališče svoje brani,
ki ga naval ne vzame; da sem jaz to,
i s tem vam malo bi dokazal rad,
da bil odločno za pregon sem Cimbra,
in da odločno še pri tem obstanem.
Cina: O Cezar!
Cezar: Proč! Bi rad Olimp privzdignil?
Decij: O Cezar!
Cezar: Kaj še Brut zaman kleči?
Kaska: Roke, ve zame govorite!
(Kaska zabode Cezarja z bodalom v tilnik. Cezar se mu zgrudi v roke. Zatem ga zabodejo razni drugi zarotniki in nazadnje Mark Brut.)
Cezar: Et tu, Brute? — Torej padi, Cezar!

(Umre. Senatorji in narod beže preplašeni.)
Cina: Prostost! Svoboda! Mrtvo je trinoštvo!
Tecite! Razglasite po vseh cestah!
Kasij: Govorniki na oder! Kličite:
Svoboda, odrešenje in prostost!
Brut: Ne bojte se, senatorji in narod!
Postojte! Slavohlepje je pobito!
Kaska: Na oder, Brute!
Decij: Vi, Kasij, tudi!
Brut: Kje je Publius?
Cina: Tu, zbegan ves od tega meteža.
Metel: Le skupaj ostanimo, če drugovi
bi Cezarjevi —
Brut: Zakaj ostati? — Publij, kvišku glavo!
Vam nismo namenili žalega,
nikomur ne: povejte to Rimljanom!
Kasij: In, Publij, pojdite, zato, da narod
na nas navaljujoč, vas ne uvrédi.
Brut: Da. In nihče za čin ne odgovarjaj
kot mi, storilci.
Trebonij se vrne.
Kasij: Kje je Mark Aton?
Trebonij: Prepaden zbežal je domov. Možje,
žene, otroci, vse strmi, kriči
in bega, kakor da je sodni dan.
Brut: Usoda, čakajmo, kaj nam nakloniš.
Umreti treba! to vemó; ljudem
je le za čas in za podaljšek dni.
Kasij: Da, kdor življenju vzame dvajset let,
stráhu pred smrtjo vzame dvajset let.
Brut: To pripoznaj, in smrt ti je dobrota.
Tako smo Cezarju prijatelji,
ki smo okrajšali mu smrtni strah.
Sklonite se, Rimljani! Operimo
zdaj v Cezarjevi krvi si roké
vse do lehtí! Opašimo si meče!
In taki ven stopimo, tja na trg,
orožje rdeče nad glavo vihté
kličimo vsi: Mir! Svóboda! Rešitev!
Kasij: Dà, v kri roké! In v poznih dobah bo
se ponavljala ta visoka igra
v državah novih in narečjih tujih.
Brut: Kak često bo še v igri krvavel,
ki zdaj leži ob sohi tu Pompeja
práhu enak!
Kasij: In vselej takrat bodo
imenovali zvezo in može,
ki dali svoji zemlji so prostost.
Decij: In zdaj naj gremo proč?
Kasij: Da, zdaj vsi proč.
Brut je vodnik in pot njegovo m
krasimo z najpogumnejšimi srci,
z najlepšimi, kar jih premore Rim.

Josip Murn-Aleksandrov:

Pa ne pojdem prek poljan

Pa ne pojdem prek poljan,
je v poljani črni vran,
je v poljani noč in dan.

Jaz bojim se ga močnó,
črno vranje je oko,
črna slutnja gre z menó.

Ah, v tujini bodem pal,
krakal bo, ne žaloval
vran oči mi izkljuval,

KOLEDAR

Sobota, 12. januar: Alfred
Nedelja, 13. januar: Veronika
Ponedeljek: 14. januar: Hilarij
Torek, 15. januar: Pavel

SPOMINSKI DNEVI

12. 1. 1887 — Umrl v Gorici prirodopisec — pisatelj Fran Erjavec — 1939 Na pobudo Erazma Goršeta, po rodu iz Šranje pri Litiji, so ameriški Slovenci ustanovili v Clevelandu Slovenski narodni muzej.
13. 1. 1777 — ZDA so dobile nacionalno zastavo.
15. 1. 1732 — Rojen v Tržiču začetnik slovenskega pesništva Feliks Dev — oče Damascen, ki je izdal leta 1779 Pisanice — 1919 Smrt Karla Liebknechta in Roze Luxemburg.

Pismo igralske skupine iz Žirov

Nepozabna skupina igralcev društva „Sindikalno kulturno umetniško društvo Oton Župančič Žiri", ki je pretekli mesec gostovala v nekaterih prosvetnih društvih na Koroškem, je naslovila na Slovensko prosvetno zvezo v Celovcu pismo, ki ga v naslednjem objavljamo:

Sindikalno kulturno umetniško društvo „Oton Župančič" — Žiri, posebno pa člani gledališke skupine, ki smo bili na turneji, se zahvaljujemo „SPZ" in vsem gostiteljem za gostoljubnost in pozrnost, ki nam je bila izkazana.

Srečni smo, da smo imeli priliko bliže spoznati razmere pri Vas, posebno še gostoljubnost prosvetnih društev v Št. Janžu, Kotmari vesi, Dobrli vesi, Šmihelu, Logi vesi in na Brnci, kjer smo nastopili. Sedaj lahko primerjamo razmere pri Vas in pri nas, kjer so razmere za razvoj ljudsko prosvetne dejavnosti mnogo večje.

Vsem društvom želimo obilo uspeha pri prosvetnem delu, posebno še v dramatiki, ker smo prepričani, da lahko prav te vezi veliko pripomorejo k ohranitvi slovenskega življa na Koroškem in povezavi z nami v svobodni domovini.

GONOVECE PRI ŠMIHELU

Tudi kmečko delo je združeno z mnogimi nevarnostmi in potrebna je skrajna previdnost. Nesreča pri vožnji, sekanju lesa, posebno pa pri opravilih z motorji in stroji. Marsikje se je že pripetila nesreča, ki je nastala v nesrečnem in neprevidnem trenutku. Tudi iz naše vasi moramo žal poročati o nesreči, ki je preteklo soboto doletela Nacija Salerja, pd. Oplenovega v Gonovecah. Z očetom sta rezala krmo za živino. Nace je stregel rezalnemu stroju in nakladal zelenje, pri čemer sta ga zobata valjarja zgrabila za prste leve roke in roko potegnila k rezilu, ki mu je posekalo vse prste do zapestja. Težko ponesrečenega in ohromljenega fanta, dobrega igralca šmihelskega prosvetnega društva, so prepeljali v bolnišnico v Celovec. Vsi ki ga poznajo, z njim toplo sočustvujejo.

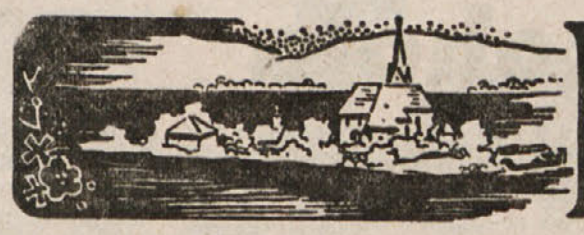

Po naši zemlji

ŽELEZNA KAPLA

Šolarki Eriki Šenk in Marjeta Mihevc sta se težko ponesrečili. S sankami sta se peljali po cesti in prišle pod konjsko vprego najemnika Pajančiča. Po zadobljenih občutnih poškodbah se nahajata obe dekleti v bolnišnici v Železni Kapli.

LIBUČE

Treba je, da se spet enkrat oglasimo in nekoliko pokramljamo o naših domačih zadevah. Kakor znano, so bile tudi pri nas volitve v občinski in okrajni kmečki odbor ter v občni zbor kmetijske zbornice. Volitve so precej razgibale naše kmete in je uspeh prav dober, čeprav bi bil lahko še boljši, če bi vsi svojo dolžnost storili in onim, ki še niso spregledali, pravilno pojasnili zakaj gre. Več volivnih upravičencev še ni smatralo za potrebno, da bi se poslužili svoje volivne pravice in soodločevali, kdo bo zastopal kmečke koristi v občini, okraju in deželi. V občinskem kmečkem odboru je zastopana kmečka gospodarska zveza s tremi mandati, Bauernbund z dvema in Arbeitsbauernbund z enim mandatom. Vemo, da bodo naši izvoljeni zastopniki dosledno delali za dobrobit kmetijstva in doprinesli k temu, da se gospodarsko zapostavljanje Spodnje Koroške ne bo več ponavljalo.

Prav tako lahko beležimo uspešno delo v občinski sobi. Občinske seje potekajo pozitivno, kar je v nemali meri tudi zasluga uvidevnega in nepristranskega župana Ostermana. Občina je na primer v dobrem stanju vzdrževala občinske poti. Dobro napreduje zgradba nove poti iz Pliberka na Belšak skozi soseške Borovje in Šmarjeto. Ravno tako smo z velikim trudom in stroški popravili šolska poslopja in prostore v Šmarjeti in Libučah. Vidni uspehi dela so bili združeni z ogromnimi izdatki, kar ne dela malo skrbi občinski upravi.

O postavkah v proračunu bomo poročali. Naša skrb bo, da bomo z izdatki štedili, ker gospodarsko stanje našega kmeta nikakor ni rožnato, posebno naš gorski kmet se mora boriti z velikimi težkočami. Preteklo leto tudi letina ni bila najboljša, kmetje sekajo les in morajo posegati v substanco svojega gospodarstva, da zmorejo velike izdatke, ki so neizogibni.

Pričakujemo tudi, da se bo spor med grofovskimi uradniki in delavci, ki je nastal zaradi lesa na šolskem posestvu v Šmarjeti, mirnim potom poravnal, ker že zaslužijo odvetniki. Delavcem morajo pripasti pravice, ki jim pripadajo.

Sporna zadeva je vprašanje šolskega posestva v Šmarjeti. Mertlnovo posestvo v Šmarjeti so svoj čas kupili kmetje šolskega okoliša v Šmarjeti. Med vojno pa je posestvo pripadlo občini, kar prizadeti kmetje ne morejo priznati in zahtevajo, da se mora posestvo izkoriščati v korist potreb šmarješke šole. Z zadevo se bo bavilo upravno sodišče.

Načrtali smo kratke slike o naših vprašanjih. Če bo vladala dobra volja, poštenost in upoštevanje popolne enakopravnosti, bomo tudi v tem letu zmagovali naloge v korist občine in občanov.

BILČOVS

Spet je minulo eno leto in treba je delati obračune in bilance, da ugotovimo, če v našem gospodarstvu napredujemo ali pa nazadujemo. Tako ugotavljamo pri obračunih posameznikov, kakor tudi v velikih podjetjih, pa tudi pri deželnih in državnih blagajnah. Računajo in tuhtajo, kam bi naložili primanjkljaj, ki je pri državnih računih vedno večji. Breme primanjkljaja pač zvrnejo na ramena davkoplačevalcev, ki morajo mirno nositi vse, kar koli jim predpišejo. Končno pa so davkoplačevalci tisti, ki so pri izvolitvi parlamenta in deželnega zbora dali svoje glasove ljudem, ki jim danes vladajo.

Obračun pa je treba napraviti tudi pri velikih svetovnih dogajanjih. Razburkan je svet, nespravljivi se kažejo oni mogočneži, ki imajo vajeti vodstva svetovnih vprašanj v svojih rokah. Stavimo si vprašanje, ali bo tudi tukaj primanjkljaj, ki ne bi mogel pokriti deficita za svetovni mir? Ali bodo kritje tega primanjkljaja zopet zvrnili na tisto maso ubogih davkoplačevalcev, ki naj z davkom svoje krvi plačujejo primanjkljaj dobre volje za mir?

Mi v Bilčovsu pač upamo, da bo vendar pri vseh teh obračunih ohranjen mir in da bomo v novem letu, katerega smo načeli, v miru in vsestranskem razumevanju gradili našo bodočnost na temelju spoštovanja vsakogar, ki mu je usojeno, da živi v naši sredi, pa tudi v ljubezni do tega, kar je naše, do mile naše slovenske materine besede.

Naj tukaj še povemo bilanco o ljudskem gibanju v naši župniji leta 1951: Rodilo se je 25 otrok od teh 11 fantov in 14 deklet. Dolino solz pa je iz naše srede zapustilo 14 oseb med njimi 4 moški in 10 žensk. Med temi je en otrok star 1 in pol leta in eno dekle, ki se je ponesrečilo, 16 let. Vsi drugi so dosegli povprečno starost blizu 70 let. Najstarejša oseba in sicer Uršula Jenko, pd. Kališnica v Spodnji vesci je dosegla starost 83 let. Naj bo vsem naša domača zemlja lahka!

Za vstop v zakon se je odločilo 9 parov in 4 osebe so se poročile izven naše fare. Naj dobra volja in pravo soglasje spremlja vse, ter želimo, da bi se njih zarod množil v veselje starišem ter v čast in ponos našega naroda.

Taka je bilanca življenja in smrti pri nas. Ni deficita in ne zgub, še lep presežek moremo v tem oziru beležiti.

Vsem bralcem Slovenskega vestnika želimo mnogo sreče in uspehov v novem letu!

PRIPOMBE K PREDSTAVI IGRE „MORJE" V DOBRLI VESI

V pozni jeseni sem prevzel nalogo, naj pripravim z igralsko skupino SPD „Srce" v Dobrli vesi kakšno igro za Novo leto. Nisem poznal igralskega kadra, toda znano mi je bilo, da so v Dobrli vesi zanosni igralci. Izbral sem lepo sentimentalno igro „Morje", ki se dogaja nekje v južnih krajih. Igra je bila spisana leta 1924 in nosi vse znake tiste dobe.

Uprizoritev imenovane drame je celo za poklicne odre težka, ki predstavlja prizore iz sanjajočega sveta zelo oddaljenega od današnje dobe. Pisatelj drame Zvonimir Kosem je nastopajoče osebe zelo živo in človeško zadel. Dobrloveška igralska skupina je s pomočjo dobrega režiserskega koncepta, zlasti pa z dobrimi igralci, dne 1. januarja igro z velikim uspehom uprizorila.

Ker je bila ta predstava za naše pojme na zelo visoki ravni, zato je potrebno, da se izreče nastopajočim igralcem zaslužena kritika, ker so oni nosilci uspeha ali neuspeha. Pravilna kritika je nujna, ker si iz nje igralci le učijo za bodoče nastope.

Najtežja vloga je gotovo Drnolka. Življenjskih potez nima najmanj in je od začetka razvidno, da ji je usojena smrt. Igralka te vloge je igrala pretresljivo. Stana Sturmova s svojim elegantnim in prikupnim nastopom v vlogi temperamentne Zlate in Greta Sienčnikova kot njena prijateljica sta ustvarili pravo nastrojenje za stopnjevanje dramatičnega razpleta. Vloga gospe Milanovič z oziroma na razvratnost in trpljenje svoje hčere je bila zelo lepo podana. Na splošno so bile ženske vloge boljše zasedene kot moške. Epizodni osebi Angela in Katra sta precej bledo naslikani in ne dajeta igralkam možnosti za razvoj.

Med moškimi vlogami je bil Stojan Vrtečnik še najbolj podan. Njegov prijatelj Miklavčič je bil v gotovih momentih premalo prepričljiv in preveč hladen. Težko psihološko vlogo Blagoviča je igral Hanzi Kranjčičev, ki je zadel lik osebe, samo v ljubezenskih scenah je učinkoval največkrat dolgočasno. Edino komično figuro je igral Flori Sienčnik, ki je bil posrečen tip kavarniškega čvekača.

Optično je ta igra privlačna z bogato barvitostjo, lepimi oblekami in prikazovanju juga in njegovega življenja. **Jože Kepold**

IVAN MATIČIČ:

Moč zemlje

PRIPOVED VASI

3

Oštinovina je stala trdno, podpirało jo je troje parov rok. Jozec se je razvil v postavnega Jozeja, delal je vse od kraja in podpiral domačiji vogal. Bil je suhljat, a dovolj jak. Pozimi sta z očetom vozarila jelovino grofu in Špornu, poleti delala na polju ter pomagala materi Oštinki krog doma. Pri Rutarjevih je gospodaril Tine, že skoro zrel za ženitev. Toda vajeti je imela v rokah še mati Rutarica, saj je šla Tonca šele v dekliška leta. Tine je bil že odslužil vojake in ga je že močno mikala Šmonceva Mojca. Pri vojakih je odslužil le kratki rok, župan Vrbnik mu je pomagal domov, ker je bil glavna opora hiši. Vrbnik je bil skromen mož, a je imel nekaj veljave, saj je županoval že mnogo let, za njim pa je stala vsa vas, razen nekaterih krivogledov, ki bi hoteli Šporna za župana zato, ker je bil veljaven gospod. Saj Šporn je bil res veljaven, toda bil je miroljuben in ni maral posegati v boj. Iz rodne tirolske dežele se je bil preselil na Otave ter si kupil hišico in nekaj oralov zemlje. Ker je bil varčen gospodar in spreten trgovec, je razmahnil sčasoma svoje posetvice v širen grunt in ga negoval prav tako kot bajtar Kapun svojo ped zemlje, ki ga je vzredila.

Jozej in Tonca nista več pasla. Junce in telice so oddajali spomladi v planine, kravice in voliči so ostali pri domu. Suha reber je bila iztrebljena in prekopana, ljudje so si gmajno zagnojili. Le Gabrov breg je ostal kot je bil: tam je ovčaril Urh in se ni menil za svet. Nov zarod je šel v cvet na Otavah, razgiban, neugnan. Stari fantje so se poženili, nekateri šli po svetu, v fabrike, v Ameriko. In otavskim nočem je zagospodoval nov rod, sveže kot jutranja rosa, jak kot voli v jarmu. Rutarjev Tine jim je glavaril.

Komaj je skopnel sneg, od Zile in Drave so se še gnali hladni vetrovi, od Karavank se je še sipal snežen piš, pa so ljudje že poprijeli za delo. Snažili so si vrtove, trebili košenice, popravljali orodje. Komaj pa se je vreme ustalilo, so že pričeli izvažati gnoj. Dnevi so postajali svetlejši, od premočene zemlje je zapuhtela vlaga, sonce je dobivalo moč. Ti, ki so vso zimo vozarili hlode in krlje iz gozdov, so zapregli zdaj voliče v plug Ljudje so orali, da so škripali jarmi, sejali koruzo, sadili krompir, škropili polje z blagoslovljeno vodo. Na Otave so se vrnile lastovice.

Ko pa so ozelenele trave, se je mladim sinovom storilo milo: morali so k novačenju. Tisti dan je bila vsa vas pokonci; ljudje so se skoro obotavljali iti na njive. V Vrbnikovi krčmi so se zbirali fantini in pili žganjico, pivo in sadjevec, vse od kraja, da bi bili bolj korajžni pred naborno komisijo. Pa so zajuckali in se znesli na lojtrski voz, opušeljcani s suhim cvetjem, roženkravtom in pisanimi trakovi, da jim je klobuke povešalo. V sredi med njimi je vihrala velika slovenska zastava.

V Borovljah je bilo vrišča in vika več ko na sejmu. Orožniki so pehali fantine iz kota v kot, jih gonili in razganjali kot junce, toda le zaradi zastave in pisanih trakov. Doma so ugibali ljudje, katerega bodo vzeli. Ta se jim je zdel preslaboten, oni nekoliko prečokat, ta pretrdinast, krevljast, oni je imel predebel vrat, a oni je bil že lani zvržen. Vse so premerili in precenili, nekatere kar gladko potrdili.

Pa je prikrevsal popoldne stari Ovniček proti Otavam. Mudil se je bil v Svečah in tam počakal fantov. Ko so prišli in se usuli v krčmo, jo je pa kar ubral proti domu in ljudem med potjo stresal novice. Šel je nalašč po stranski stezi skozi polje.

„Že veste?" je postal pri Vrbnikovih njivah. „Vaši konji so pijani, da ne morejo iz Sveč, fantini pa ohripani. A Svečani, ti so vam pravi kosji kljuni."

„Kako je?" so planili vanj.

„Tri so vzeli z Otav."

„Katere?"

--Malo. Sem rajtal, da jih bodo več."

„Katere pa?"

„Vašega. Čudno bi bilo, če bi pustili tačega junca. Oštinovega in Žihrovega. Same bruse."

„Smo tkaj znali."

Pa je šel dalje mimo Rutarjeve njive.

„Kaj žinjaš, dečva, katerega so vzeli?"

„No, povejte!" je vstala Tonca.

„Če je tudi tvoj med njimi pa povim."

„Kar povejte!"

„Je Vrbnikov? Oštinov? Žihrov?"

Tonca je povesila oči.

„Videl sem jih, še pil sem z njimi. Tači so kot rženo klasje, dečve se jim obešajo kot muhe na vola. Oštinov je opušeljcan cvo do kolen."

Pod noč so pridirjali konji v klanec. Vsi v pisanih trakovih so šli kot bi bil ves dan zobal oves. Blatarjev Tilen je raztezal meh, fantini pa juckali in peli; bili so že močno ohripani. Pred Špornovo hišo so najprej ustavili.

„Tavlih!" so hripali oni, ki so imeli za klobukom cegelce.

„Hihihi, gratuliere," je zažvrgolela z okna Krista.

Nihče se ni ozrl kvišku. Izza polkna je kukala gospa, na pragu štacune je stal Fric, roke v žepu, za gledal zavidljivo na fatine. Na drugem koncu hiše je radovedno pogledal iz pisarne gospod Šporn, se nasmehnil in stopil nazaj.

Nekaj o alkoholu

Alkoholno vprašanje je zadeva s katero se morajo ukvarjati vsi vzgojitelji ljudstva, ki jim je moralno in telesno zdravje naroda pri srcu. Ne bo morda napačna enkrat beseda o alkoholu, ker tudi po naših vaseh prijatelji opojne kapljice prepogosto le preveč strežeje užitku tega opojnega mamila, ki nosi v sebi neprimerno več zla, nego koristi. Posebno pustni čas nudi po navadi premnogo priložnosti za prekomerno uživanje alkoholnih pijač, za to preberite naslednje vrste.

Zgodovina alkohola je prav toliko stara, kot je stara kulturna zgodovina. Tako so točili že Egipčani neke vrste pivo, Babiloncem pa ni bilo znano samo vino, ampak tudi izdelovanje alkohola iz medu, dateljnovega soka ter pšenice. V prvi Mozesovi knjigi beremo, da je Noe postal poljedelec in začel saditi vinsko trto. Ker pa ni poznal moči vina, se je upijanil. Židovska knjiga Pregovorov pravi: „Kje je gorje? Kje je prepir? Kje so rane brez vzroka? Od kod rdeče oči? Tam, kjer je vino in popivanje! Ne maraj zato, če je vino rdeče in lesketajoče v kozarcu. Teče gladko, nato pa grize kot kača. Tvoje oči se bodo obračale po ženskah, tvoje srce bo govorilo napak . . ." Tudi Grkom je bilo vino znano že v osmem stoletju pred našim štetjem. Iz Homerjevih epov vemo, da so vino shranjevali v mehovih. Herodot poroča o tatu, ki je prevaril kraljeve sle, ki so ga zasledovali, s tem da jim je na cesti odprl mehove, napolnjene z vinom, da so pili po mili volji, se upijanili in nato zaspali. Cezar pa poroča, na primer o Svebih, da niso pili vina zato, ker vino človeka pomehkuži in ga dela nesposobnega za velike stvari. Nordijska Edda pa veli: „Kdor se napije, košček za koščkom razuma oropa požirek ga slednji."

Neizmerno uživanje alkoholnih pijač ali alkoholizem je že od nekdaj predstavljalo posebno etično vprašanje, s katerim so se pečale tudi državne uredbe. Spartanci so na primer namerno upijanili helote, da so jih kot svarilen zgled kazali mladini. Pozneje so Atenci izdali zakon, po katerem je bil vsak ,ki se je upijanil, kaznovan s smrtjo. V novejšem času pa poskušajo z raznimi ukrepi in zakoni omejiti nezmerno uživanje alkoholnih pijač. Znan je prohibicijski zakon v Združenih državah Severne Amerike, ki je prepovedoval izdelovanje in konsumiranje alkoholnih pijač. Na Norveškem so še danes prepovedane vse tiste pijače, ki vsebujejo več kot 12 odst. alkohola. Ker pa popolna prepoved alkoholnih pijač ni dosegla nikjer zaželjenega uspeha, poskušajo razne države v najnovejšem času omejiti uporabo alkoholnih pijač z visokimi davki.

Alkohol vpliva na človeško duševnost podobno kot opij, hašiš in druge snovi. V tem tiči tudi glavni vzrok zauživanja in razširjanja alkohola med narodi. Alkohol nas spravi v posebno duševno ubranost, če ga pijemo sami, vpliva pa tudi enako, kadar je treba velike množice ljudstva spraviti v skupno ubranost, v skupno radovanje ali v skupno navdušenje. Škoda, ki jo napravi alkohol zaradi priložnostnega prekomernega uživanja, je neznatna v primeri s tisto, ki nastane zaradi rednega popivanja. Divje narode je alkoholizem v kratkem času iztrebil, na kulturne pa učinkuje nekoliko počasneje, a zato nič manj. Alkoholizem povzroča celo vrsto bolezni, zmanjšuje odpornost posameznika ter celih rodov do infekcij ter intosikacij, zvišuje bolehnost in umrljivost, uničuje deco, znižuje plodovitnost, oslablja zarod, moti mir in red, spodkopuje moč države, razjeda rodbinsko srečo, uničuje nravnost, zakrivi nešteto zločinov in nesreč, ubija blagostanje in narodno bogastvo, spravlja posameznike in cele družine v propast ter pogubo.

RADIO-PROGRAM

RADIO CELOVEC

Nedelja, 13. januar:

7.15 Jutranji koncert — 7.30 Jutranji koncert. Duhovni nagovor — 8.10 Kmečka oddaja — 8.20 Ura godbe na pihala — 11.15 Lepe melodije — 12.45 Tedensko kulturno zrcalo — 14.45 Pozdrav za mesto in deželo.

Ponedeljek, 14. januar:

6.15 Jutranja glasba — 8.15 Kaj kuham danes? — 8.30 Pozdrav zate — 10.15 Šolska oddaja — 10.45 Iz ženskega sveta — 11.30 Pozdrav za mesto in deželo — 11.45 Za podeželsko ljudstvo — 13.45 Glas mladine — 14.30 Poročila. Objave. Teden in mi. Zdravniški vedež — 15.00 Šolska oddaja — 17.10 Popoldanski koncert — 20.15 Želje, ki jih radi izpolnimo.

Torek, 15. januar:

6.10 Za kmetijstvo — 6.20 Jutranja glasba — 8.30 Pozdrav zate — 10.15 Šolska oddaja — 10.45 Veder dopoldne — 11.45 Za podeželsko ljudstvo — 13.00 Opoldanski koncert — 13.45 15 pestrih minut — 14.30 Poročila. Objave. Zdravniški vedež. 10 minut z ductom Cerdej — 15.30 Za ženo in družino — 17.10 Popoldanski koncert — 18.30 Za ljubitelje filma — 18.45 Kmečka oddaja — 19.15 Trio Friedl Althaller.

Sreda, 16. januar:

6.10 Za kmetijstvo — 6.20 Jutranja glasba — 8.30 Pozdrav zate — 10.15 Šolska ura — 10.45 Iz ženskega sveta — 11.00 Šolska oddaja — 11.30 Pozdrav za mesto in deželo — 11.45 Za podeželsko ljudstvo — 14.10 Kar si želite — 14.30 Poročila. Objave. Ženska ura — 15.00 Šolska oddaja.

RADIO LJUBLJANA

Nedelja, 13. januar:

7.00 Pester glasbeni spored — 8.20 Zabavna glasba — 10.00 Dopoldanski koncert — 11.30 Želimo vas razvedriti — 12.15 Pesmi s Primorske — 12.40 Zabavna glasba — 13.10 Želeli ste — poslušajte! — 15.10 Lahka glasba — 15.30 Kmetijski nasveti — 15.45 Polka za polko — 16.45 Uganite kaj igramo — 18.15 Basni in pesmi o živalih — 23.00 Za zabavo in oddih.

Ponedeljek, 14. januar:

5.30 Pester glasbeni spored — 12.00 Plesi in baleti — 12.40 Zabavna glasba — 13.00 Od melodije do melodije — 14.10 Pester spored slovenske narodne, vokalne in instrumentalne glasbe — 15.30 Šolska ura za nižjo stopnjo — 17.30 Valčki iz operet — 18.40 Pesmi in plesi raznih narodov — 19.00 Zabavna glasba — 20.00 Jezikovni pogovori.

Torek, 15. januar:

5.30 Pester glasbeni spored — 6.35 Gospodinjski nasveti — 11.00 Šolska ura za višjo stopnjo — 11.30 Šolska ura za višjo stopnjo — 14.00 Popularne operetne in filmske melodije — 15.30 Želeli ste — poslušajte! — 17.10 Igra Kmečki trio — 17.30 Zdravstveni nasveti — 19.40 Zabavna glasba — 21.20 Popevke in ritmi.

Sreda, 16. januar:

5.30 Pester glasbeni spored — 12.00 Pesmi raznih narodov — 12.40 Zabavna glasba — 13.00 Iz predalov pionirskega uredništva — 13.15 Poskočni ritmi — 14.00 Pregled knjižnega trga — 14.10 Drobne skladbe velikih mojstrov — 15.30 Želeli ste — poslušajte! — 17.30 Šolska ura za višjo stopnjo — 18.00 Igra Zabavni orkester Radia Ljubljana — 18.30 Gospodarska oddaja — 19.00 Zabavna glasba.

RADIO SCHMIDT

„hiša malega človeka"

Radio-aparati za vsakogar - (obroki po dogovoru) elektro material, žarnice za domačo uporabo in prodajo - Moderna reparaturna delavnica - Studijo za snemanje na plošče.

Celovec, Bahnhofstrasse 22. Tel. 29-48

PRETEKLO LETO SO V AVSTRIJI SILNO KADILI

Leta 1951 so v Avstriji pokadili več kot šest in pol milijarde cigaret, to je za polovico več, kakor v predvojnih letih. Največ so konsumirali cigaret vrste „Donau" in „Austria III", ker so najcenejše. Potrošnja teh vrst cigaret znaša več kot tri četrtine skupne porabe. Konsum cigaret se je med letom stalno stopnjeval in je dosegel v avgustu, ko je bil najmočnejši dotok tujcev 630 milijonov. Mesečno prodajo v Avstriji okroglo 550 milijonov cigaret.

POŠTNI URAD „CHRISTKINDL" JE ODPRAVIL OGROMNO POŠTE

Na dan Treh kraljev je poštni urad „Christkindl" zaključil svoje delo. V petintridesetih dneh je odpravil 50.000 pisem in dopisnic, med tem okoli 12.500 pošiljk v inozemstvo. Inozemske pošiljke so šle predvsem v Nemčijo, Švico, Dansko, Švedsko in Norveško, posamezne pošiljke pa so odpravili skoraj v vse države sveta.

KINO PREDSTAVE

CELOVEC

Carinthia

Od 12. do 14. januarja:
Die lustigen Weiber von Windsor
13. januarja: ob 14. uri pravljična predstava:
Frieder und das Chaterlieschen

Peterhof

Od 11. do 17. januarja:
Der gebrochene Pfeil (barvni film)

KRIVA VRBA

12. in 13. januarja:
Die rote Schlucht

BOROVLJE

Od 12. do 14. januarja:
Das doppelte Lottchen

Kako naj kurimo?

Ko zakurimo peč, je potreben prepih, da se ogenj dobro razgori. Čim je dovolj žerjavice in dima malo, zaprimo vratca in jih ne podpirajmo, dokler žerjavica ne popusti. Šele tedaj nadaljujemo z nakladanjem kuriva. Najbolj gospodarsko izkoriščamo kurivo, če kurimo v obrokih. Tako je v peči razmeroma najmanj prepiha. Le zaprta peč izžareva kar največ toplote.

Nenehna kurjava, kakor jo navadno dobro poznamo iz uradov, pa tudi sicer, zahteva za isto gretje več kuriva, ali z drugimi besedami: ob enaki količini kuriva nezadostno segrevamo prostor, ker so vratca stalno odprta — ker je v peči stalen prepih. V uradnih prostorih pa naj se pazi na to, da so ob koncu delovnega časa vsa vratca na pečeh dobro zaprta. Tako se bo toplota v pečeh ohranila čimdalj časa in se bodo tudi popoldne ter še v noč prostori segrevali, namesto da bi se kmalu ohladili. Včasih bo držala žerjavica tudi do jutra.

PROMETNE NEZGODE V DECEMBRU

V mesecu decembru preteklega leta zaznamujejo na Koroškem in Vzhodnem Tirolskem 217 prometnih nezgod. Pri teh nezgodah so bile 4 osebe mrtve, 47 težko, 79 lažje, 19 oseb nedognane stopnje poškodovane. Devet vozačev se je skušalo s pobegom odtegniti svoji odgovornosti. Varnostni organi so decembra naložili 4467 kazni zaradi prestopkov prometnih predpisov.

Slovensko prosvetno društvo „Peca" v Šmihelu

VABILO

na gostovanje Slovenskega prosvetnega društva „Srce" v Dobrli vesi, ki bo v nedeljo, dne 13. januarja 1952, ob 14.30 uri pri Šercerju v Šmihelu.

Na sporedu je igra

„MORJE"

Pridite na igro spet v obilnem številu!

„Schau, schau, auch den Jose haben's genommen," se je vmešala Krista. Veseli fantje so ji bili všeč.

Drugi dan so pa Otave utihnile, življenje je šlo svojo pot. Trave so zelenele in seme je gnalo odganjke iz zemlje, kajti primakalo je ravno prav. Od vélike nedelje do binkošti se ni nihče pretegnil: zemlja je delala sama in po mili volji. Žitne trave so še v klas, jara je dohajala ozimino, detelje so odganjale cvet, krompir je dobival mlade, sirek rasel kakor konoplja.

Bližala se je košnja. Fantje so postajali bolj in bolj nemirni, prešerni. In ko so zadišale prve detelje v ostrveh in so dozoreli vrtovi, fantov ni bilo moč ugnati. Ni jih ugnalo delo, ni jih zmagal spanec, ne okrnili jim pravic krivogledi Špornovi hlapci in lizuni. Tajna moč je dala fantom Otave v oblast in pa nagelji in rožénkravt, ki so viseli s tihih oken. Kadar so peli fantje, so pele Otave.

Travulja je šla v cvet, v zreli travi je neprestano cvrčalo in sviralo, kosci so klepali kose. Kosili so najprej okrog doma, prvi so padli vrtovi, za temi travulja v polju, dalje so se lotili lok. Vse je bilo v senu, voz za vozom se je majal na Otave, dišalo je in šumelo kot v panju. Zjutraj še rosna trava je zvečer zadišala preparjena. Ti, ki so imeli manj košnje, so hiteli, da so čimprej pospravili ter šli pomagat drugim, ki so imeli več. Špornovim se je ponudil le, kdor jim je bil na dolgu ali na tlaki, drug se jim ni maral vsiljevati. Saj so imeli najeto kopico tujih delavcev. Na Otavah je bilo veselo, od svita do mraku je šumelo. Ljudje so izmetavali seno do trde noči, tedaj so šele Otave utihnile. Iz kake hiše se je še čulo mrmranje večerne molitve in skozi molitev so pronikali akordi godbe in zazibali ljudi v spanje; kot daljna, tajna sanja so šli ubrani stihi mimo hiš, tonili za vrtovi. Špornova Krista je igrala na brenkalu. Pa si je otresel Rutarjev Tine z ram seno in stopil v noč. Pred Šmoncevo hišo je zavriskal. In že so se dvignile sence iz kotov, šle so pod hruškami mimo jablan in tepk naravnost na pot. Rutarjev je koračil na vas, zasmejal, fantje so zajuckali — in brenkalo je utihnilo, vse luči so v vasi ugasnile.

Je pa dečva v Rožece zatoživa me,
pa kako ji bom pvačou to ljubljenje vse,
ko je več kot stu barte poljubiva me.

Ubrano je donela pesem, nikomur ni kratila spanja. Za nagelji na oknih so drhtela srca, željna vasovanja . . . Noč se je nagnila in fantje so koračili z zadnjo pesmijo v kraj:
Moj puobič je zgoda vstav, koso na ramo djav,
k frišnemu jutru kosit je začev.
Prišvo je pet daklet to travco sušit.

Proti koncu je prišla na vrsto Vrbnikova loka, kjer je gibalo skoro teden dni pol vasi. Najdlje pa je čakal na košnjo Marčov rovt. Ta je bil Šmoncev in najdaljnji, poznale so ga vse Otave. Zato, ker je bil daleč in med gozdom, je bil posebno priljubljen, zanj so se potegovali vsi kosci z Otav. Pa so vedeli, da bo zadnji teden košnje na vrsti in so se pripravili. Bajtarji so šli radi kosit za vozič drv, za nekaj otepov slame, za nekaj bokalov mleka ali za oranje z volmi in tudi zaradi dobre prehrane; drugi so priskočili za prijazno besedo in sosesčino. In je odjeknilo na Mačkovem rovtu.

Bilo jih je dvanajst, vsak iz druge hiše. Šest jih je zasekalo od vrha navzdol, šest jih mahnilo čéz po sredini. Drug za drugim so jo vihteli v redu, nihče ni zaostajal, bilo bi ga sram. Spodnje redove je vodil bajtar Štuk, mirno jim je rezal gaz, zgornjim je prednjačil Rutarjev Tine, v zagonu sekal v živo, za njim je sopihalo pet fantinov. Spodnji so mirno marnjali, od časa do časa brusili kose, zgornji zbijali šale in ukali, da je odmevalo v dol in gozd. A preden je sonce osušilo roso, so vrhnji utihnili. Bolj in bolj so brusili kose in obirali mehko travco ob grmovju, a komaj med brušenjem je še kdo kako zinil. Bili so upehani. Tine jih je gnal previhravo, zdaj je že sam močno popuščal. Stari pa so šli mirno pot.

Pa so se prikazali doli iz grmovja beli predpasniki in jerbasi — in mlajši kosci so oživeli. Žihrov Ožbe je zaukal, da se je dekletom srce nasmejalo.

Ženske so zanesle jerbase h kraju. Pod košato hojo so jih odložile, pogrnile bele prtiče na tla in pripravile koscem zajtrek: dve skledi zabeljene sirkove mejšte. Štukovka in Kapunka sta odmaknili jerbasa v kraj. V enem sta stala dva lonca mlečne kave, a drugem latvica kislega mleka, sir in dva hleba rženega za mavžno.

Posedli in legli so okrog sklede. Ko so odmolili, je poprijela Štukovka in ujedala fantine, ker so vso noč sprepevlali po vasi pa se zanesli v bajte in tam kvakali pod oknom Kužnikovi Urši in Blatarjevi Klari. Vse natančno je vedela, kod so se pehali. Fantini so molčali, Brus je gledal po strani pa segal v zabeljene žgance kot gladen volk. Potem se je lotila Štukovka Šporna, njegove gizdave punčare in tudi nadutega sina. Do kosti jih je očeljustala bajtarica pa umolknila, ko je ukazal Štuk Mojci, naj ji zalije kljun s tepkovcem.

Kosci so vstajali. Mojca je segla jerbasu do dna in si natrosila v predpasnik rdečih nagljev in zelenega roženkravta. „Pušeljce, fantje!" je razširila predpasnik.

„Juhé!" je zaukal Oštinov, si snel klobuk in stopil pred dekleta. Za njim so jo obstopili še drugi in si pripenjali pušeljce za klobuke. Rutarjev je pristopil zadnji.

„Imaš zame tudi, Mojcè?"

Dekle je zardelo. „Ná, tegale vzemi!"

„Si ga hranila meni?"

Dekle je povesilo oči: „Ker pridno kosiš . . ."

„Lep je . . ." Z drhtečo roko si ga je zataknil za klobuk.

(Dalje)